Bref till en vän under en Resa i Landsorterna

Bokutgåva

C. F. Marquard, Stockholm 1800.

Fortunatus et ille, deos qui novit agrestes, Panaque, Sylvanumque senem, Nymphasque sorores.

VIRG. GEORG.

_____

_____

STOCKHOLM, 1800.

Tryckt hos C. F. Marquard.

* * *

Dessa bref, som förleden sommar, under naturens, vänskapens och alla ömmare känslors ingifvelse, sammanskrefvos, ämnades vid deras födsel visst icke åt allmänheten. En vän ville för en vän måla hvad han kände, och denna målning blef vårdslös och utan konst: den borde derföre icke framställas i bredd med de sköna taflor, som i anseende till teckningens större fullkomlighet och färgornas bättre blandning äga sannare anspråk på konstälskares bifall och beundran. Han skref — icke för at lysa med kunskaper, dem han ej äger — icke för att blända med hopställningar af phraser utan betydelse — icke för att bedraga med nya meningar, eller hyckla känslor, lika främmande för hans carakter, som för hans hjerta; han skref endast för at roa sig sjelf och en vän — och den tanken uppsteg derunder alldrig hos honom, att hans arbete möjligen kunde blifva ett mål för granskningens sällan skonsamma behandling.

Några vänners önskan har dock sedermera förmått honom att göra det allmänt. Han har äfven en annan bevekelse till detta sitt steg, och måtte den rättfärdiga detsamma! Han ville derigenom på något sätt föreviga minnet af händelser, som kunna synas obetydliga för verlden, men dock äro oändeligen betydliga för hans hjerta, och högtidligen, för en hel nations ögon, måla de känslor af kärlek och tacksamhet, hvarmed han omfattar personer, dem tusende afseenden för honom göra heliga. Åt dessa helgar han sin bok. Det är ej första gången hans blyga och okända sånggudinna i deras krets vågar framträda; och han är säker, att hon icke med hårdhet skall blifva stött tillbaka.

* * *

Första Brefvet.

——

A— d. 5 *Julii* 1799.

C’est aux champs que le coeur cultive ses vertus.
C’est aux champs, mon ami, qu’on peut loin des abus,
De l’usage insensé, du fard, de l’imposture,
Etre ami de soi-même, amant de la nature.

St. Lambert.

Bäste vän!

Friheten är ändå den ljufvaste bland alla våra njutningar. Af mitt öde fastkedjad tvenne långa år i Stockholm, och slaf för alla de påfund, som menniskjors ondska eller dårskap alstrat, befann jag mig i detta tillstånd af tröghet och apathie, som så synbart herrskar i stora städer; men knappt var jag utom Stockholms portar, förrän liflighet och kraft strömmade till mitt hjerta med den sunda luft jag inandades, och jag åter inom mig kände denna fullhet och energie, som så ofta under min lyckliga barndom dårade mig med romaneska drömmar, och förde mina känslor til öfverspänning.

Jag ville betjena mig af en bild för att gifva dig ett bestämdt begrep om mitt tillstånd. Den af en blind, som får sin syn igen, är så utsliten; men jag finner nu ingen annan, och här passar han ej illa. Alla föremål voro för mig nya och af ett interesse, som ej låter beskrifva sig. Det första för vinden veftande rågfelt, den första blåklint, den första löfskog, som förekom mina blickar, ingöt en ström af angenäma känslor i mitt hjerta, och lifvade der minnen, dem jag alltid älskat, men nu en tid borrt åt nästan ansett utplånade. Vid hvarje rullning af mina hjul andades jag mera fritt. Hvarje väderfläkt upplifvade mig. Jag kastade en blick tillbaka, och såg ännu en skymt af stadstornen mellan träden. Så skall det nu bli med mitt hjerta, tänkte jag vid mig sjelf: det skall väl ännu se en skymt och äga en aning af bekymret; men det skall så mycket rikare och fullare njuta sällheten. — Och med dessa visst angenäma bilder, blandade sig hågkomsten af dig, bäste vän, hågkomsten af hvad du nyss gjort för mig — en hågkomst, som evigt med bokstäfver af eld skall stå skrifven i mit hjerta.

Jag har alltid varit öfvertygad, att naturen i vårt fädernesland icke är mindre rik och mångfalldig i skönhet, än i andra länder. Avenuerna till Stockholm och belägenheterna kring Mälarn bjuda syner åt ögat, dem äfven Italienare och Spaniorer måste beundra. Du känner den väg jag följde. Du har sett Liljeholmen. Hela landskapet utåt är en tafla af de mest växlade och contrasterande skönheter. Än är det Italiens rika, leende felt, än Alpernas vilda, groteska situationer, och än Morvens dystra ljunghedar, öfver hvilka man tycker sig höra andar af forntidens hjeltar sväfva i vinden. Der borrte ser du den majestätiska Mälarn famna en halfö, hvars gröna skogar, uppskjutande skördar och välbyggda hus bjuda en förtjusande synpunkt; längre borrt ser du några båtar gungas af vågen, och djupast i fonden en ö, der ögat förlorar sig i ett blånande fjerran. På andra sidan åter äro nakna berg och vilda barrskogar, hvilkas ödslighet förhöjes af några grupper åldriga löfträn. En entonig bjällra och en sorgelig vallvisa förråda hjordarna, som der beta. Felten hvimla af arbetare, hvilka med egna händer odla sina fäders jord, och redan i hoppet se rika skördar. En ljus och leende horizont utgör ramen till denna sköna tafla.

Jag satt i helig andakt och tänkte på den skapande kraft, som uppfyller denna sköna natur, och sträcker sig från insekten, som krossas af hjulen på min kärra, till fixstjernan deruppe i oändligheten; på den store ande, som i sin hand håller sista länken af skapelsens kedja, och låter oss sina barn se en skymt af det ljus, som omger honom i gränslös fullhet. Min inbillningskraft svärmade ut öfver fattlighetens gräns, och aningar af ett tillkommande lif väckte högtidliga känslor i mitt hjerta. Jag hvarken såg eller hörde mer. Ingen blick på de vapenprydda vagnar, som rullade förbi mig. Slutligen väcktes jag ur mina drömmar af en liten gosse, som stod vid vägen med smultron på ett stycke näfver. Han frågade med landtlig fryntlighet, om jag ville köpa dem, och jag gjorde det. Åsynen af de friska, röda bären, de första jag sett i år, framställde för mitt minne allt det jag hos skalderna läst om dessa bär; och min inbillning flyttade mig bland Alpernas herdar och herdinnor, gjorde mig till gäst vid deras bord samt lät mig deltaga i deras glada och oskulden ägnande lekar. Den lilla gossen ökte äfven denna illusion. Under det jag åt, gjorde jag honom några frågor, dem han med all en naturmenniskjas konstlöshet och naïvetét besvarade. Hans utseende behagade mig. Helsa och oskuld strålade ur hans ansikte. — Lyckliga barn! tänkte jag: du får din bildning i naturens stora skola — och inga förmätna begär, inga drömmar om en bättre lycka skola förgifta din sällhet!

Jag hade nu bytt om häst, och min nya skjutsbonde, hvars blick lofvade långt mer än mången dekorerad hofmans, började beklaga sig öfver de höga sädespriserna, och öfver dem, som dertil äro orsaken. Se der en, tänkte jag, som snart skulle vara färdig att ropa *à la lanterne!* Jag beslöt att utforska honom. Hvem rår väl för det, min vän, sade jag: vi hade ju missväxt förledit år? — ”Åh ja — men icke allmänt. Köpmännen ha ju sina spannmålsmagaziner fulla? Men de få alldrig nog, och fråga litet efter om den fattige svälter ihjäl.” — Du kan ha rätt, svarade jag; men hur tror du att sådant skulle kunna hjelpas? — ”Hjelpas?” invände han med någon häftighet; ”får jag, när jag står på håll, taga mer än åtta skilling milen? hästen är dock min egendom liksåväl som rågen köpmannens.” — Men om du ej står på håll? fortfor jag. — ”Ja, se det är en helt annan sak, min goda herre: man kan uppskjuta en en resa, eller vänta en dag öfver, men det går ej an, när man är färdig att svälta ihjäl.” — Ville du då, at Konungen skulle förordna, det ingen spannmål finge säljas till högre pris, än en viss taxa utsatte? — ”Konungen!” svarade han med rörelse. ”Gud bevare den nådiga herrn! Han vill visst folket väl, och gör allt hvad göras kan för att mildra dess nöd. Men köpmännen, herre; köpmännen. —” En ledsam händelse afbröt vårt samtal, och förstörde alla de glada phantasier, som nu en stund sysselsatt min inbillning.

I behof af åkedon till min resa, måste jag för några dagar sedan se mig om efter ett dylikt, och valde dertill en vanlig reskärra, den jag fann fullkomligt passande för min borgerliga person. Ägaren, som var en af våra gemensamma bekanta, och alldrig gifvit mig någon anledning att tvifla på sin ärlighet, lemnade mig henne, såsom han sade, för ganska godt köp, ehuru summan just icke var så obetydlig. Du vet att handel ej är min sak; vore jag elak, skulle jag kanske säga, att han äfven visste det, och betjente sig deraf; men nu vill jag, för att icke vara orättvis, snarare tro, att han lika litet som jag förstod sig på åkedon, och utan afsigt att bedraga mig tog hvad han kunde få. Korrt sagdt: jag kastade blott några flyktiga blickar på kärran — och handeln afslöts. Men knappt hade jag hunnit två mil från Stockholm, förrän hjulskenorna lossnade, och det ena hjulet var färdigt att falla i stycken. Det var denna händelse, som afbröt mitt samtal med skjutsbonden. — ”Herre,” ropade han, ”hjulet är sönder!” — Och nu först vaknade min uppmärksamhet, och jag fann kärran i ett tillstånd, som gjorde henne vida mindre värd, än hvad jag gifvit. Jag bad bonden köra fot för fot, och såg med mulen blick framåt vägen. Alla mina glada phantasier voro försvundna. Mina känslor stämdes för obehagliga intryck, och naturen låg död och utan intresse för mina blickar. Hela min glädje var förgiftad, och hvarje knarkning af mina hjul påminte mig om orsaken till min förtrytelse.

Det var ej förlusten af några lumpna riksdaler, som spridde detta mörker i min själ. Men den föreställningen, att jag åter varit ett mål för egennyttan, föll med en krossande tyngd på mitt hjerta. Och bör det icke förlåtas mig, bäste vän, att jag i första ifvern af min öfverraskning hyste denna misstanka? Bör det icke förlåtas mig, att jag, med en erfarenhet, som icke just på det angenämaste sätt sticker af med mina känslor, förbytte denna misstanka nästan till visshet, och dervid kände hela den förtrytelse, hvaraf ett ädelt och känslofullt hjerta är fattligt? Ty fins väl någon lågare, någon oädlare passion, än egennyttan? Det är denna vårt slägtes plågoande, som alstrat alla brott, som qväft alla dygder, och förknappat måttet af den lycksalighet, som den Oändelige ämnade sin afbild. Härifrån dessa mordtåg, som ödelaggt jorden och störtat throner; dessa partier, som väpnat medborgare mot medborgare; dessa missämjor, som stört familjers lugn och orenat vänskapens helgedom. O min vän! du är rik, och — hvilket vill säga ännu mer — du har ett hjerta. Tusende skola tränga sig till dig och med larfven af en låtsad godhet blända din lättro. Men vet, att den, som för dig mest söker att pråla med tankesätt, hvilka närmast öfverensstämma med dina begrep om vänskap och dygd, oftast är en bedragare, hvars falkblick ser i djupet af ditt hjerta och der upptäcker de svagheter, hvarigenom du lättast kan missledas och göras till medel för dess egennyttiga afsigter.

Långsamt och sörjande fortsatte jag min resa. Natten inbröt. Moln drogo sig tillsamman och släckte de tusende eldar, som intagit dagens drottnings rum. Den blygsamma månan svepte sig i sorgedrägt, och fjerran hördes åskan, hvilken bebådade en annalkande storm. Detta naturens uppror gjorde min känsla dubbelt bitter. En tår samm i mitt öga, och en suck var färdig att frambryta ur mitt bröst, en förbannelse öfver mitt

slägte var färdig att oskära mina läppar, då hastigt en kärra, som mötte mig, tilldrog sig min uppmärksamhet. På kärran satt en olycklig med handklåfvor och blåck om benen. Dess blick var så nedslagen, så ångerfull, så bedjande. Förbannelsen dog på mina läppar. Hela min förtrytelse upplöste sig i en varm, medlidsam känsla, och min blick följde honom, så långt han kunde det i natten, med den ömmaste, den sannaste ömkan.

När jag framkom till S. T—, var klåckan redan öfver tie. Jag lät tillkalla en smed, som skulle laga mina hjul, och gick imedlertid in i ett rum på gästgifvargården. Värdinnan, som fick höra att jag var från Stockholm, kom halft afklädd in till mig, och gjorde mig tusende frågor om kaffeförbudet, hvaröfver hon mycket beklagade sig, (jag vågar icke anförtro åt ett bref allt det hon sade derom), så väl som om lotteri-dragningen, hvilken inan min afresa gått för sig. I intetdera afseendet kunde jag gifva henne nöjaktiga upplysningar. Jag sade henne blott, att kaffe förmodligen ännu, till trots af lagen och till båtnad för vissa personers kassor, drickes af många i hufvudstaden, samt att dragningen troligen denna gången liksom alla andra utfallit till vederbörandes fördel — underrättelser, hvilka dels glädde, dels på det högsta oroade henne.

Men nu ropade man, att kärran var färdig; jag satte mig upp, och reste hela natten. En frisk vind hade uppblåst och skingrat de med oväder hotande molnen; och med mina hjuls bättre tillstånd var äfven min svårmodighet skingrad. Jag satt i stilla lugn och sjöng alla mina favoritvisor, ända tilldess den frambrytande morgonen uppmanade mig till tyst åskådande. Hvilken anblick, min vän! Från fjällen der borrte på andra sidan sjön, till den åldriga skog, som på ett annat håll gränsade min syn, herrskade en ny skapelse, och jag tyckte mig se den stora dagen, då verldarna dansade ur sitt chaos för den Oändeliges *Varde.* Den bizarra blandningen af hjordar, som kommo att betäcka felten, af trän, som stodo i sin grönska, af blommor, som öppnade sina knoppar för den smekande vestanvinden, gjorde denna föreställning dubbelt liflig för min inbillning. Min känsla var så sublim, så poëtisk. Jag upprepade inga böner, jag sjöng inga bigotta och släpande psalmer; men hela mitt väsende öfverflödade i tyst låf för den store Byggmästare, som lefver i alla sina skapade verk, och hvars närvarelse jag tydligen kände uti mig, omkring mig och öfver mig.

Vid middagstiden framkom jag hit till staden. Här är marknad, och jag har i två timmar måst vänta på häst. Detta bref, min vän, är en frukt af denna väntan; också smakar stilen deruti af den oreda, som råder omkring mig. Nu ropar man, att kärran är förspänd, och jag måste ut. Farväl, bäste vän! Snart skall du åter få höra af mig.

———

Andra Brefvet.

——

Ö— d. 6 Julii.

Vois ces spectres dorés s’avancer à pas lents,
Trainer d’un corps usé les restes chancelants,
Et sur un front jauni, qu’a ridé la molesse,
Etaler à trente ans leur precoce vieillesse.
Thomas.

Kan väl menniskjan försättas i ett tillstånd af större och jämnare verksamhet, än då hon reser? De tusende olika föremål som omgifva henne, de tusende nya begrep som väckas i hennes själ, de skiljaktiga intryck som göras på hennes organer, de omväxlingar af nöje och missnöje, af fägnad och förtrytelse, hvartill de förevarande omständigheterna föranleda, — allt närmar henne till den grad af verksam förmåga, som tyckes ligga i planen för hennes bestämmelse. Detta gäller i synnerhet när man reser utan sällskap, eller på sin höjd

är åtföljd af en upplyst och tänkande vän, hvars hjerta finner behag i åskådandet af naturens stora uppträden, och hvars hufvud är nog ljust för att kunna fatta och bedöma de omständigheter af vigt, som bjuda sig åt dess undersökning. De distraktioner som ett stojande sällskap nödvändigt måste medföra, äro alltid hinderliga för eftertankan. ”Alla högre och ädlare känslor,” säger Rousseau, ”födas i enslighetens sköte; man känner sig icke lifvad af några dylika i virfveln af verlden, der intet föremål har tid att göra djupt intryck, och hvarest vår känsloförmåga försvagas och förslöas utaf de hopade retelser, hvaraf den ständigt hålles i verksamhet.”

Jag har helt naturligt blifvit förd på denna anmärkning under min resa. Min själ har dessa tre dagar varit rikare på idéer och känslor, än under loppet af de tvenne år jag tillbragt i Stockholm. Förslafvad af mina begär och vanor, har jag sällan der förmått lyfta mig ur den tanklösa hvardagslefnadens gyttja. Nu är jag fri; och de länkar af min brutna kedja, som ännu svagt hålla mig fängslad, kunna icke hindra min flygt uti ljusets och sanningens högre regioner.

Klåckan tu lemnade jag A—, och fortsatte sedan oafbrutet min resa. Utom en ny reparation, som jag nödgades göra på mina hjul, mötte mig ingen vidrighet; den brännande hettan besvärade mig dock något, och gjorde mitt hjerta mindre tillgängligt för angenäma intryck. Sent om afton anlände jag hit till staden, samt beslöt att stadna qvar här öfver natten.

På gatan utanför gästgifvargården stod en bondvagn, med en upphöjning af segelduk, hvilken framtill var ihopfästad. Jag gick borrt till någon, som stod bredvid vagnen, och frågade hvem den tillhörde. Han svarade mig, att ägaren var en herr —n, som plågad af en långsam sjukdom fördes till Stockholm, der han ville lägga sig på lazarettet. Jag kände honom väl ej personligen; men som jag hört mycket berättas om honom af en min vän, hvilken är hans slägtinge, beslöt jag att tala med honom. Jag nalkades vagnen, och öppnade segelduken. Store Gud! hvilken syn! En blek, utmärglad menniskjobild låg der, och mötte mig med en blick, hvarutur det djupaste lidande och den hemskaste förtviflan på en gång framlyste. Du har sett professor Lidéns porträt, som föreställer honom på sjuksängen. Ungefär så såg han ut; men ur Lidéns öga strålade lugn, då deremot i —ns lågade ett hälfvete. Jag sade honom mitt namn, och berättade äfven orsaken till den frihet jag tog mig. Han log vildt, och svarade: ”Ja, herre, spegla er i mig; se, så straffas lasten redan här på jorden!” — Men du skulle hafva sett den blick, hvarmed han beledsagade detta vilda svar. Så blickar säkert en fördömd, som af plågoandarna släpas borrt till eviga straff. Mig bragte den alldeles utom all fattning, och i min bestörtning förmådde jag knappt säga honom, att han borde hoppas och vänta hjelp af våra skickliga läkare i Stockholm. — ”Nej,” ropade han rosslande, ”nej jag kan icke mer hoppas: jag är utan hjelp förstörd både till det physiska och moraliska; också har jag längesedan förbannat både Gud, mig sjelf och mina medmenniskjor, och när jag beslöt att företaga denna resa, skedde det endast för att göra mina vänner tillvilljes.” — Jag föreställde honom så fogligt och skonsamt jag möjligen kunde oförnuftet af hans förtviflan. Förtrösta på Försynen, sade jag — och en tår tolkade mitt medlidande. — ”Försynen!” invände han hemskt; ”Försynen kan ej vara nog inconsequent att förbarma sig öfver en sådan usling som jag.” — Den vildhet, hvarmed han sade detta, och de sarcasmer, hvari han sedan utfor både emot Gud och menniskjor, gjorde mig så bestört, att jag knappt kunde säga honom ett sorgeligt farväl, och länge satt stirrande och sanslös, sedan jag inkommit i det rum, som man imedlertid för mig tillagat.

O min vän! hvad är menniskjan, att hon så tanklöst tumlar om i ruset af sina passioner? Hvad är hon, att hon så djerft vågar trotsa naturen, och slösa med den dyrbara kraft, som utgör en så väsentelig punkt i måttet af hennes lycksalighet? Några år tillbragta i obetänksamma utsväfningar — och den stolte halfguden är ej mer: du finner blott det usla, svaga, försmäktande kreaturet, som ligger der i sin vanmakt mellan himmel och jord, och från pol till pol predikar varning och ånger för sitt förvillade slägte. O, jag önskar att alla ynglingar i Stockholm måtte se den olycklige —n, liksom jag sett honom; måtte höra honom, liksom jag hört honom! De skulle då lära sig att känna de törnen, som uppfylla den bana, hvarpå de tro sig finna så många rosor.

Men jag måste närmare göra dig bekant med denne olycklige, efter de underrättelser hans ofvannämnde slägtinge gifvit mig om honom. Född på landet af föräldrar, hvilka icke lemnade honom annat arf än efterdömet af sina dygder, kastades han ut i verlden i en ålder, då menniskjan, oerfaren och slaf för sina passioner, mer än någonsin har behof af varning och stöd. De vackra egenskaper naturen gifvit honom, och det lyckliga snille, som dageligen i märklig mån hos honom utvecklades, införde honom snart i verdslefnadens såkallade bättre kretsar, der nöjet vinkade honom under tusende förledande skepnader. Med den häftighet, som tillhör hans ålder, och isynnerhet ynglingar af hans carakter, ilade han till dess njutning; och förmenta vänner, dem antingen hans anseende, eller hans smak för nöjet förskaffat honom, ingöto droppvis i hans hjerta det gift, som småningom der qväfde alla goda böjelser. Efter en vanlig tvekan på förförelsens gräns, leddes han genom alla grader af lasten till det yttersta sedeförderf; och utsväfningar med det andra könet utmärglade oförmärkt hans kropp, släckte hans blick, förslöade hans förstånd, och gjorde honom till en usling. Sjuk, förpestad och med ett af samvetsagg och förebråelser krossadt hjerta, kastade han sig i händerna på oförfarna läkare, hvilka fullkomligen beredde hans undergång. Snart två år har han varit i det rysliga tillstånd, hvari jag fann honom.

Klåckan är nu sex på morgonen, och jag måste ut. Jag vill i afton vara hos min vän N—, som bor i Vestergöthland elfva mil härifrån. Der väntar jag högtider för mitt hjerta. Du skall icke blifva glömd, redlige vän: jag skrifver så snart jag kan göra det med den redighet, som du måste sakna i detta mitt bref.

———

Tredje Brefvet.

——

S— d. 7 Julii.

O divine amitié, noeuds sacrés et puissants,
Doux rapport des esprits, des gouts, des sentiments,
Plaisirs purs et profonds, délices de la vie,
Vous charmez les langueurs de mon ame affaiblie!
St. Lambert.

Det gifves ögnablick, — du vet det, bäste vän, — då vi, med en himmel i vår känsla och en guddom i vår förmåga, förgäfves söke namn för den tjusande kraft, som genomströmmar hela vårt väsende — ögnablick, då tungomålens hela rikedom och styrka blir utan nytta och användbarhet, och då äfven en voltairisk penna måste dela den allmänna ordbristen. Med en omfattning hos vår känsla, hvilken sträcker sig ända till gränsen af möjligheternas rymd, stå vi der verkliga afbilder af Guddomligheten, och skulle kanske med titaniskt öfvermod trotsa sjelfva Försynen, om icke den oförmåga hvari vi äre att tolka hvad vi känne, påminte oss om vårt beroende och vår inskränkning. Nu modifieras vår sinnesförfattning till ett lyckligt mellantillstånd af stolthet och ödmjukhet; och hvad vi sakne i utsträckningen af våra krafter, ersättes oss dubbelt i den lycksaliga njutning, som lyfter oss till mötet af fullkomligheten.

Se, min vän, denna målning inträffar fullkomligt på mig i detta ögnablick. Lycklig ända till öfvermått, söker jag förgäfves ord för tolkningen af hvad jag känner. Men jag är säker, bäste vän, att äfven min tystnad för dig är begriplig.

Jag är här, i vänskapens armar, och mitt hjerta äger ingen önskan, som lemnas ouppfylld. Det är så ljust så leende, så gladt omkring mig. Alla töknar försvinna. Ingen sorgelig tanke uppstiger i min själ. Du skulle känna den gode, ädle N—. Han förtjenar hela din aktning och beundran.

Denne N—, som från barndomen varit min vän i detta ordets egenteligaste bemärkelse, lefde med mig under mitt sista vistande vid akademien på ett sätt, som fullkomligt öfvertygade mig, att den ärlighet, hvarom jag läste i hans blick, äfven fans i hans hjerta. Han var fattig liksom jag, och vår vänskap ägde ingen annan grund, än det ömsesidiga förtroende vi hyste för hvarandra. Nästan vid samma tid lemnade vi Upsala; och för ungefär ett år sedan blef han, genom ett giftermål, som mera stiftades af hjertat än af afsigter, ägare af flere tunnor guld. Han anförtrodde mig genast sina angelägenheter i Stockholm, och har sedan ständigt corresponderat med mig. Han har äfven med den granlagenhet, som en stor själ och verklig vän alldrig uraktlåter, gjort mig mycket godt; och underrättad att jag ämnade företaga en resa genom hans landsort, ålade han mig som en vänskapsplikt att någon tid stadna qvar hos sig. Mitt hjerta hade redan förut ålaggt mig detta. Det har icke varit minsta punkten i föreställningen af den sällhet, som väntade mig, att jag skulle få omfamna honom, och förklara, huru mycket värde jag sätter på hans redliga tillgifvenhet.

För att vinna denna vår gemensamma önskan, måste jag lemna min väg; ty S— ligger några mil längre in i landet. Vägen var ganska elak, och avenuerna till stället ägde ingen ting som kunde tillfredsställa min smak, hvilken som du vet så mycket älskar det pittoreska. Några kala, obehagliga berg och några ofruktbara sandslätter utgjorde oftast naturens hela rikedom omkring mig. Men ungefär en half mil från S— mötte mig en syn, hvilken alldeles öfverraskade mig. På högra handen såg jag en större insjö, hvars stränder voro garnerade med grupper af löfträn, mellan hvilka än en kyrka, än en herregård, än några snygga bondkojor i nättaste enformighet framskymtade; till vänster förekom den angenämaste blandning af löf- och barrskogar, och i fonden syntes en högd, hvars rykande svedjefall gåfvo den skönaste anblick. — Klåckan sju om afton ankom jag hit. Stället äger så många skönheter, att jag några dagar ordenteligen måste studera dem, för att kunna gifva en ungefärlig teckning deraf. Nu vill jag blott berätta, huru jag blef emottagen.

Jag hade knappt hunnit stiga ur min kärra, förrän jag såg en karl komma emot mig; och döm om min angenäma bestörtning, när jag i honom igenkände min vän H—, om hvilken jag så ofta talat med dig. Vid hans anblick glömde jag allt annat, och kunde knappt tro mina ögon; ty ett rykte, hvilket ej eller alldeles var utan grund, hade fört mig på den bekymrande föreställningen, att han torde ligga i dödens armar — och nu slöt jag honom dock i mina! Hvilken vällust för en vän! H— var icke mindre rörd än jag; hans ädla hjerta utgöt sig i den varmaste, den skönaste vältalighet. Han förde mig genast in till N—, som några dagar mått illa, och ej vågade lemna sina rum. Denne redlige vännen mötte mig med sin öppna famn, och tycktes vinna nya krafter och ny munterhet genom mitt återseende. Han presenterade mig straxt för sin fru, ett frumtimmer af sällsynta egenskaper — och nu är jag redan så hemma i detta hus, som om jag bott här i tjugu år, samt varit född och uppfödd bland de menniskjor som omgifva mig.

Dock kände jag i början en viss tvekan, en viss förlägenhet, som jagade min glada värma tillbaka i mitt hjerta, och tillslöt det för utbrottet af det innerliga förtroende, hvartill hvarje kraft i min själ uppmanade mig för min vän. Den prakt som omgaf honom, den undergifvenhet hvarmed hans minsta vink åtlyddes, den rikedom och det anseende hvarom all ting omkring honom vittnade, uppskrämde min inbillning, och inskränkte min känsla till en tvekande fruktan. Så sant är det, bäste vän, att äfven det fördomsfriaste hjerta icke alldeles förmår afskaka de bojor, hvarmed det fängslades af uppfostran och tiden. Från barndomen vane att nedfalla för den afgud, som menskliga våldet uppreste och menskliga vanmakten hyllade, stå vi, till och med i vänskapens tvångfria helgedom, med en slafvisk känsla, och glömme hjertats kraf för förnuftets irringar. De ofta orättvisa och förvända begrep, som böcker gifva oss om personer af rikedom och anseende, och som vi af bristande verlds- och menniskjokännedom antage för rigtiga, göra äfven sitt till; och så förledas vi af vanan och förvillelsen till omdömen, hvilka merändels äro obilliga, och alltid kunna anses såsom misstag, emedan förnuftet sällan har någon del deruti. — Utan tvifvel var det detta som förorsakade min förlägenhet; men den skingrades snart af min vän, som visst haft skäl att göra mig förebråelser, om det minsta öfverlaggda misstroende till hans hjerta kunnat insmyga sig i mitt bröst.

Ack att du vore här, bäste vän, och med mig finge dela den rena lycksalighet, som jag njuter i rikaste fullhet! N—, H—, och jag, samt en herr W—, hvilken äfven varit min akademie-kamrat, lifvas af en anda, och älska hvarandra med samma oinskränkta hängifvenhet, som en romanhjelte älskar sina idealer. Du skulle se oss huru vi hand i hand vandra uti detta Eden, under samtal, dem vänskapen och visheten ingifva. Du skulle höra oss under vårt muntra joller — och du skulle icke sakna skämtets udd och satirens salt i våra infall. Vårt lif är en sann afbild af den gyldne åldren, hvarom skalderne drömma, och som menniskjorna så lätt kunde gifva verklighet på jorden.

Vänskap! det är dock genom din helgedom, som man måste bana sig väg till lycksaligheten. Det är i ditt område som den sanna lyckan rest sitt tempel, och det är endast genom din vägledning, som vi kunne hinna fram till dess thron. Genom dig införes den enda möjliga jämnlikhet på jorden — jämnlikhet till sällhet, till inre lugn; en jämnlikhet, grundad i naturens eviga ordning, och icke på sophismer, dem menskliga oförnuftet sökt gifva utseende af påtaglighet. Du gör förhållanderna lika i kojan och palatset, och jämnar måttet af den olika delning, som samhällsinrättningen gjort lika nödig som oomkullstötelig.

N— är sig alldeles lik: hans ton, hans blick, hans allt bevisar, att lyckan icke förmått utså sitt ogräs i hans hjerta — och alltid, alltid skall detta hjerta blifva sådant det varit. Endast små, vanliga själar kunna determineras af omständigheterna, och förändras af de tusende nycker, som hvarje tänkande varelse måste erkänna hos lyckan. N— hörer icke till dessa halfmenniskjor; han äger både hufvud och hjerta, samt vet att anse och bedöma tingen efter deras inre halt, och icke efter den lysande yta, som så starkt sticker den tanklösa hopen i ögonen.

Om jag skulle säga dig allt det mitt hjerta ville säga dig om honom, så blefve hvarken detta blad tillräckligt, eller kunde ditt tålamod hålla profvet. Nog af, han är en ädel man, och förtjenar min och din och alla rättänkandes högaktning. Farväl!

———

Fjerde Brefvet.

——

S— den 9 Julii.

... at latis otia fundis,
Speluncæ, viviqve lacus: at frigida Tempe,
Mugitusque boum, mollesque sub arbore somni,
Non absunt.
Virg. Georg.

Föreställ dig en vacker, landtlig byggnad, hvilken belägen i en angenäm dal, beherrskar de rika sädesfelt, hvaraf den på trenne sidor omgifves; föreställ dig en halfcirkel af löfträn dragen omkring detta felt, och midt uti en högd, från hvilken du äger den friaste utsigt åt den sjö, hvarom jag talade i mitt förra bref; föreställ dig vidare en flod, som till hälften borrtgömd af de glesa träden, sorlande flyter fram, och med hvars susning bullret från en stångjernshammare och några andra vattenverk förenar sig: föreställ dig allt detta — och du kan göra dig ett ungefärligt begrep om S—. — Vid första anblicken förekom mig byggningens läge mindre väl valdt: ty jag ansåg med förtrytelse, att man icke uppfört henne på den sköna högden, der utsigten är så förtjusande; men sedan jag nogare undersökt stället, fann jag, att anläggaren, min väns frus förre man, icke gjort annat, än hvad hvar menniskja med sann smak skolat göra. Denna lilla borrtgömda plan förenar verkligen så många skönheter, att den friare och oinskränktare utsigten åt sjön icke kan ställas i jämnförelse dermed. Contrasten med avenuerna göra att dessa skönheter dubbelt falla i ögonen. Dock trodde min vän H

—, att läget på kullen icke bordt borrtbytas mot denna reträt. Men lika mycket: den nuvarande belägenheten behagar mig, och är alldeles efter mitt lynne, som väl älskar frihet, men häldst njuter den i en borrtgömd vrå, den naturen endast förhärligar. — En nätt trägård af unga fruktträn omger byggningen på alla sidor, hvilket nästan ger henne utseende af ett lusthus — ett utseende, som visst icke misspryder i denna vackra årstid. Men ingen ting kan i skönhet gå upp mot den förtjusande promenad, vi äge långsefter älfven. Det är en gång, som på ömse sidor omgifven af unga löfträn, i en sträckning af flere hundrade steg, leder till en grotta, från hvilken man äger den skönaste utsigt älfven utåt. Det öfver ståckar och stenar forssande vattnets sorl, förenadt med vindens susande i säden och de uppskjutande telningarna, stämmer känslorna till en ljuf melankoli, åt hvilken hjertat utan fruktan kan öfverlemna sig. Konsten har på detta vackra ställe icke förderfvat naturen; allt är denna sistnämndas verk. I denna förtjusande gång vandrar jag ofta med mina vänner, och samtalar med dem så förtroligt, som om det vore med mig sjelf i det innersta af mitt hjerta. I denna högtidligt sköna grotta läser jag om morgnarne den goda Martinska editionen af Virgilii Georgica, som är min ofrånskilljeliga följeslagare på resan, och studerar naturen i boken och omkring mig. Nämn mig ett lif af högre och sannare njutning, än det jag nu lefver!

Du måste förlåta, min vän, att detta bref är korrt. H— skall i dag resa härifrån, och jag har ännu sagt honom så litet af hvad jag ville säga honom. Jag måste ut och leta upp honom i vår sköna gång. Farväl! Härnäst skall jag skrifva mera och omständligare.

———

Femte Brefvet.

——

S— d. 10. Julii.

Equidem ex omnibus rebus, quas mihi aut fortuna, aut natura tribuit, nihil habeo, quod cum amicitia comparare possum.

Cicero.

Hvad vore vi, om i denna mödornas verld en väns hand icke som oftast torrkade svetten af vår panna, och göte vederqveckelse i våra försmäktande hjertan? Hvad vore vi, om icke vänskapen någon gång försöttmade den galla, som ymnigt räckes oss i lifvets bägare? Det var en tid, min vän, då alla vägar till mitt bröst voro stängda för glädjen, och endast mörka, nattliga utsigter målade sig för mina skygga blickar; en tid, då lifvets alla behag gingo förlorade för min känsla, och döden var mitt enda hopp, och ensligheten min enda tillflykt. Krossad stod jag på ruinerna af min förlorade sällhet, såg nya missöden och nya qval i skymten af en uppgående framtid, och kände med svigtande mod den sista blodståren prässas ur mitt svidande hjerta. Jag sökte tröst — men fann ingen; jag sökte hjelp — men verlden hvarken ville eller kunde hjelpa mig. Förtviflad dignade jag då under tyngden af mitt lidande; och nu kom H—. Med en ängels godhet räckte han mig sin hand, reste mig upp från mitt fall, värmde mig vid sitt bröst, och förmådde mig att öppna mina ögon för det ljus, som ett nytt hopp spridde omkring mig. Han förde mig tillbaka i den verld jag ville öfvergifva, och stödde mig med broderlig huldhet, när jag åter stapplade på min törniga bana. Det var hans vänskap, som lifvade mitt nedslagna mod, och lärde mig att hoppas; och det var hans lärorika omgänge, som bildade mig till hvad jag är, och som i mitt hjerta utvecklade de egenskaper, hvilka nu gifva mig någon rätt till aktning.

Alldrig, alldrig skall jag glömma den dagen, då vi efter en flerårig frånskillnad för första gången årersågo hvarandra. Förändrade till utseende, lynne och bildning, var det förtroliga namnet af *Du* det enda vi hade qvar från den sorglösa åldern, då oskuld och glädje förenade våra hjertan. På ömse sidor tillbakahållne af en

tvekande ovisshet, bemötte vi hvarandra liknöjdt och främmande, och jag trodde mig till ock med upptäcka en viss köld i hans blick, en viss hvasshet i hans uttryck, som af min lätt uppskrämda inbillning snart omskapades till verkliga förolämpningar. Detta gick mig som en eldslåga genom själen, och mina ögon glänste af tårar. H— märkte det; och nu talade hvarje muskel i hans ansikte till hans rättfärdigande. Han kom borrt till mig, fattade min hand, tryckte den med en värma, som skrymtaren alldrig förmått efterapa, och lofvade att vara min vän både i glädjens och lidandets ögnablick. Detta löfte har han redligen hållit, och skall alltid hålla det. Och kunde han någonsin glömma det, detta löfte, kunde han någonsin upphöra att för mig vara hvad han nu är, och misskänna mitt hjerta, eller förolämpa min vänskap; så skulle jag icke tro mina egna sinnen, eller ock anse det såsom en följd af ödets oföränderliga tvångslagar — och förlåta honom.

Han reste i går härifrån, och mitt hjerta har allt sedan icke kunnat göra sig löst från hans minne. Vänskapen har säkert alldrig firat sin triumf i en scen af sannare rörelse, än när vi åtskilldes. Det är en underlig känsla, bäste vän, som vid dylika uppträden öfvervältigar själen. Kanske för sista gången! Denna föreställning står med bokstäfver af eld för vår inbillning, och påminner oss lifligare än något annat om vår anhängighet vid förgängelsens allmänna, förfärliga domstol. Hänförde af prophetiska aningar, irre vi omkring i framtidens rymder, och skape oss öden, hvilka göra skillnadens smärta dubbelt bitter. Och sedan — den sista kyssen, det sista farväl, den sista handtryckningen, den sista skymten af den älskade flyktingen! — O, fråga ditt egit hjerta: det kan bättre än jag förklara allt detta för dig.

Sedan H— rest, föreslog N— mig och en herr O—, som dagen förut kommit till honom, att göra en promenad öfver sjön till ett på andra sidan beläget ställe. Förslaget var artigt, och antogs af oss med nöje. Denna lilla lustresa var mig så mycket mera angenäm, som den gjorde mig bekant med en man, hvilken genom lättheten af sin ton och mångfalden af sina kunskaper bör vara interessant för hela världen. O— är ett universalsnille. Med ett lyckligt minne, förenar han god smak och säkert omdöme. I hans blick och väsende röjer sig en stark och sjelfständig carakter, och hans tal är en satir på allt det, som förtjenar att förlöjligas. I sådant sällskap kunde jag ej annat än finna mig väl. Dagen var ganska skön. Ingen enda våg krusade böljan, som lätt hoppade undan för våra åror. Hela sjön stod orörlig som en spegel, utom det att en nästan omärkelig dallring då och då förorsakades af den i vattenbrynen lekande småfisken. Det var en förtjusande anblick. Sedan vi uppnått den motsvarande stranden, hade vi ännu en liten promenad till fots att göra genom en vacker äng, inan vi framkommo till det bestämda stället, som var en nätt byggd landtgård, tillhörig en gammal man, hvilken haft jernbruk under sin förvaltning, och nu satt sig i stillhet på denna lilla egendom. Han, jemte hans hustru, och ett fruntimmer, som utan tvifvel var deras slägtinge, samt ett sjukt barn, utgjorde hela familjen. Det goda folket var rätt artigt; men underrättelsen att jag var från Stockholm, jemte åsynen af mina engelska kläder och mitt låckiga hår, tycktes sätta dem i någon förlägenhet. Jag sökte att lämpa min ton och mitt uppförande efter deras författning; och snart afhörde de med förtroende och nöje de nyheter, som kannstöparne i politiken gifvit mig till barlast från hufvudstaden.

Sedan vi pratat borrt ett par timmar på detta ställe, begåfvo vi oss åter på hemvägen. En lindrig blåst krusade nu vattnet, och dref oss med något starkare fart tillbaka. Hemkommen besökte jag ännu en gång i sällskap med O— och N— min pittoreska promenad, och i dag på morgonstunden sammanrafsar jag detta bref, som oaktadt mitt löfte ej är en hårsmån redigare än det föregående, hvilket jag hoppas du af vanlig vänskap förlåter.

———

Sjette Brefvet.

——

S— d. 12 *Julii.*

Dans nos cercles oisifs, dans ce vain tourbillon,
Transporte Mallebranche, ou Pascal, ou Newton:
Vois leur étonnement; vois leur sombre silence;
Ils regrettent l'asile, ou l'ame vit et pense.
De Lille. Epitre à Thomas.

Här har varit främmande begge dagarna, hvilka endast utmärkt sig med vanliga hvardagshändelser. Boston har skillt mig vid några riksdaler, och en strängare iakttagen etikett, har gjort en liten minskning i mitt puderförråd. Omständigheter, hvilka väl ej förtjente att nämnas i detta bref, men som dock visa vanliga förhållandet i större delen af våra sällskapligare kretsar.

Jag har gjort den anmärkningen, min vän, att menniskjan alldrig är mindre lycklig, än under stojet af ett bullrande samqväm, trots hennes oupphörliga sträfvande att tränga sig dit. Äfven sprätten, som endast der kan lysa med sin qvickhet och applicera sina artigheter; äfven coketten, som icke har något friare felt för framställningen af sina behag och pröfningen af sina anfalls-planer; äfven calomniatören, som icke äger något bättre tillfälle att följa sin böjelse och uttömma sin galla, — finna sig merändels der bedragna i sina uträkningar: ty ett åtlöje från en vis mans läppar, ett företräde gifvet åt en hatad rival, ett försvar från en väns mun, och en blixt från en vältänkande menniskjas öga, nedljungar ofta de luftslott, som deras hopp vid toiletten eller i öfverläggningens stund uppförde. Och philosophen, tänkaren, menniskjovännen, hvad tillfredsställelse är väl för dem att finna på denna fåfängans, hatets och smädelsens tummelplats? "I den inskränkta kretsen af två eller tre vänner lär man att älska menskligheten. I stora samqväm lär man blott att hata menniskjorna," skrifver en stor man; och mitt hjerta säger mig alltid, när jag lemnar något talrikare sällskap, att han har rätt.

I dag straxt efter middagen reser jag härifrån, oaktadt den redlige N— gerna längre ville behålla mig hos sig. Ett häftigt begär att råka mina slägtingar, som jag på tre år ej sett, har gjort mig obeveklig för alla hans böner. Jag har lofvat at förnya mitt besök under återresan, och i morgon afton är jag i deras armar. Hvilket återseende, bäste vän! Bör icke det fullråga måttet af min sällhet? — Och ändå oroas jag af en liten omständighet. Du vet att jag i min barndom älskade en flicka, den alla skönheter i Stockholm mer eller mindre måste likna, om de ville göra något anspråk på att behaga mig. Denna flicka är nu gift med en karl, som kanske tror sig hafva skäl att icke vara min vän. För mitt lugn fruktar jag väl ej, ty det är orygglig förvaradt; men det skulle smärta mig, bittert skulle det smärta mig, om U—, — så heter hon, — för hvilken jag uppoffrat den vackraste tid af min ungdom, och åt hvars minne jag äfven sedan helgat mången öm tår, skulle bemöta mig annorlunda än jag förtjenar. Men vidare härom en annan gång, så väl som om min kärlek. Du skall då blifva öfvertygad, att få hafva älskat så som jag.

———

Sjunde Brefvet.

——

O— d. 14. Julii.

O du Natur! wie strebt in deinem Reiche,
Voll ew'ger Harmonie der Grashalm und die Eiche,
In ihrer Kraft mit gleichem Recht empor!
Und alles lebt und wirkt mit fröhlichem Beginnen,
Und aus der Freyheit Götterschaale rinnen,
Glückseligkeit und Ruhe mild hervor!
Schiller.

Om vi i lidandets och motgångens ögnablick ägde nog mod och sinnesstyrka för att beräkna de stunder af sällhet och njutning, som ännu för oss kunna återstå; så skulle vår bana icke hafva en tusendedel af de törnen, hvarmed vi nu så ofta finne den uppfylld. Är ej saknaden merändels en väckelse för våra slumrande krafter; och har väl skillnaden ett qval, som icke återseendet mångdubbelt belönar?

Blodsband! ljufva, oemotståndliga kraft, hvars verklighet så ofta blifvit satt i fråga! jag känner din inflytelse. Detta hjerta, som så länge varit förisadt af liknöjdhetens köld, är genom dig åter varmt; och dessa känslor, som så länge varit overksamma, äro åter försatta i den angenäma rörlighet, som spridde paradisiska behag öfver mina första dagar.

Men jag vill icke trötta dig med tomma deklamationer, bäste vän. Jag återvänder till kedjan af min berättelse. Om du påminner dig, nämnde jag i mitt förra bref, att jag, samma dag jag skref det, beslutit lemna min vän N—; och detta beslut blef äfven verkställdt. Sedan jag i god tid ätit middag, reste jag, åtföljd af hans upprigtiga välsignelse. Om ett hjerta utan svek och en vänskap utan egennytta kan sättas i jämnförelse med det goda han gjort mig, så är han visst icke utan belöning.

Skilld från min vän, öfverlemnade jag mig helt och hållet åt föreställningen af den sällhet, som väntade mig på min födelseort i mina vänners och slägtingars armar. Denna ljufva föreställning gjorde mitt hjerta otillgängligt för alla oangenäma känslor. Den skapade ett paradis omkring mig af det kala och obehagliga land jag genomreste. För att desto snarare uppnå det älskade målet, skyndade jag så mycket jag möjligen kunde med min fart. Väl måste jag ibland vänta på gästgifvargårdarna; men detta inträffade dock sällan, och merändels fick jag goda hästar, så att jag ej behöfde uppehålla mig länge mellan skjutshållen. Inan natten inbröt, hade jag redan laggt sex mil till rygga; och landet började nu få ett behagligare och med mina känslor mera likstämmigt utseende. Aftonen var skön. En mild västan skakade löfven, och lätta moln gungade sakta fram genom den tökenfria rymden. Arbetarne vände i flåckar om från felten, dem de beredt för tillkommande skördar. Torndyfveln surrade genom luften, och grässkäran ljudade rundt omkring mig. Jag steg utaf min kärra och gick sakta vägen framåt, för att icke förlora en enda omständighet af dessa rörande uppträden. Skaror af foglar, som långsamt tågade genom luften, mötte min blick der borrte öfver sjön; och råmande hjordar, hvilka af den annalkande natten drefvos från sina betesmarker, väckte från ett annat håll min uppmärksamhet. Hela naturen genomgick oförmärkt dessa gradationer från verksamhet och lif till stillhet och tystnad, hvilka vanligen föregå natten och hvilan. Jag såg och erkände i allt dess store Upphofsmans visa ekonomi; och min själ bemödade sig under helig beundran att upptäcka fogningarna af de länkar, som sammanhålla ordningens stora kedja.

Men småningom inbröt skymningen, och gaf med sin matta skugga ett dubbelt behag åt de landtliga scener, som omgåfvo mig. Hastigt skyndade jag fram; och nu låg Kinnekulle för mig i allt dess majestät, med sina kyrkor, sina trägårdar och sädesfelt. Jag har inga ord för det högtidliga i denna anblick. Naturen tyckes på detta ställe hafva öfverträffat sig sjelf: det giganteska i dess förhållanden lyfter själen och eldar inbillningskraften. Jag satt i stum förvånelse och betraktade denna sköna tafla; och jag önskade mig Wielands snille för att kunna måla det jag såg och det som föregick i mitt hjerta. Men ett litet uppträde på kullen gjorde mig denna syn dubbelt interessant. På sluttningen af densamma låg en nätt byggning bredvid en kyrka — det var utan tvifvel en prestgård; — en skuggrik allée ledde derifrån högden utåt, och trägårdar och täcka löfskogar, dem skymningen hindrade mig att redigt urskillja, omgåfvo den på alla sidor. Detta intagande ställe fästade min blick; och nu blef jag varse ett sällskap, som spatserade i alléen. Fruntimrens kläder fladdrade för den lindriga aftonfläkten, och ett oredigt sorl, likt vindens susning i en aflägsen asplund, hördes derifrån. Jag tyckte mig tillbakaflyttad i den lyckliga ålder, då jag, liksom dessa naturens barn, med hela fullheten af ett varmt och svärmande hjerta, i en öm familjs och en dyrkad älskarinnas sällskap, mången skön sommarafton förlorade mig i åtnjutandet af naturens och känslans lycksalighet. O min vän, jag finner inga uttryck för det jag i detta ögnablick kände. Tusende hågkomster flögo mig genom

själen; och det roade mig, att af dessa okända varelser, som jag på afstånd såg, skapa väsenden, fullkomliga som de drömbilder, hvilka fordom sysselsatte min phantasi. Kullen blef ett annat Elysium, och flickorna i alléen mera förtjusande än Hourris i Mahomets paradis. De der som gå der på något afstånd från de andra, äro tvenne älskande, tänkte jag, hvilka i tyst förtrolighet meddela hvarandra sina planer för en tillkommande sällhet. De der till höger äro tvenne unga makar, dem Hymen nyss förenat; och de till vänster en far och en mor, hvilka med glädjetårar se sina barns sällhet ock känna sig föryngrade genom deras joller. — Ungefär så phantiserade jag — och jag glömde allt annat omkring mig, och tårar, dem mitt hjerta länge förvarat, flödade på mina kinder.

Men nu nalkades natten med stora steg, och en dimma, som sammandrog sig öfver kullen, ryckte honom med mina promenerande Sylpher och Gnomer småningom alldeles undan min blick. Snart låg negden insvept i töknar, och hela min synkrets inskränkte sig till några qvadratalnar. Jag satt åter fördjupad i mig sjelf, och drömde mig tillbaka i min sorglösa barndom, bland dessa scener af oskuld och njutning, som gjorde mig så lycklig. Jag påminte mig, huru jag då, när en dimma skymde utsigterna omkring mig, likt de Ersiske barderne, föreställde mig, huru de dödas skuggor sväfvade deruti, och dermed betäckte jorden, för att dölja sina företag för de korrtsynte dödlige. Jag påminte mig, huru min lifliga inbillning, af de olika figurer som bildade sig i töknen, skapade kyrkor och slott och städer, samt befolkade dem med andar af alla stånd, kön och åldrar; huru jag ofta, när en kylig fläkt smekte mina kinder, med helig rysning bäfvade tillbaka, och i mitt barnsliga fåvett trodde, att det var min goda, begråtna mor, som sväfvade omkring mig, och ännu efter döden älskade att se sin son. Dessa minnen upptogo så alla min själs krafter, att tid och rymd och föremål obemärkta förblandades med deras bilder, utan att göra något intryck på min känsla. Jag satt der så tyst som natten omkring mig, så lugn som hela den trötta, hvilande naturen. Men denna tystnad, detta lugn upphörde snart. En blixt klöf molnen, och ett åskeslag genljudade ända till inälfvorne af den bäfvande jorden. Ännu en blixt, ännu et skrall, likt det, hvarmed den Oändelige en gång skall bebåda sin dom. Skyarne öppnade sig — strömmar nedstörtade — eldar omgåfvo mig — dödsskrän uppfyllde hela rymden. Jag tyckte mig se en verld, som gick tillbaka i sitt chaos, eller nedsönk i den eviga natt, som på en gång är skapelsens vagga och graf.

Hvilket högt och tillika förskräckligt uppträde, bäste vän! skjutsbonden smög sig darrande intill mig, och sökte skyggd under min paraply. Hästen delade äfven den allmänna förvirringen, och tycktes under sjelfva jorden villja dölja sig för de förfärliga slagen. Men detta naturens uppror varade dock ej länge. Snart hördes åskan endast på afstånd, och blixten afmattades småningom till en nästan omärkelig strimma. En stjerna framblickade här och der på himlahvalfvet, lik en demant i en brunetts hår, och en matt ljusning röjde sig i ständigt tilltagande vid den klarnande horizonten. Snart uppstämde Nordens Philomeler sina chorer, och morgonrådnans purpur och guld fladdrade på de östra skyarna. Nu uppslukades dessa skyar af et eldhaf som samm i rymden, och spridde ljus och lif och kraft öfver hela hemisphèren. Hvilken tafla, min vän! På ena sidan Venern och de majestätliga berg, som här pryda dess stränder och tyckas vara minnesvårdar af sjelfva skapelsen; på andra sidan ett landskap, leende som Tempe och rikt som Idalien. Och sedan — detta hvimlande af varelser, som lefva och njuta och verka, denna mångfald af ting, skilljaktiga till art och natur, och ändå denna guddomliga harmoni, som förenar dem alla — och de genomskinliga regndropparna, som hänga på gräset, och glänsa i blommornas åt den moderliga jorden lutande kalkar — och den angenäma lunden, som står i sin gröna drägt, och genljuder af vallflickans sånger — och gräshoppan, som knarrar rundt omkring — och lärkan, som försvinner bland skyarna! O, man måste se denna tafla, för at kunna göra sig något begrep derom.

Vid middagstiden ankom jag till staden W—, som blott ligger tre mil härifrån. Jag måste der vänta på häst, och gick imedlertid att besöka min vän G—, hvilken du känner af de vackra bref jag från honom fått och som en helgedom förvarar. Han var borrtrest. För att fördrifva min ledsnad deröfver, gjorde jag ett slag omkring staden, som har en ganska skön belägenhet. De nyfikna W—boarna fingo derigenom godt tillfälle

att bekika min lilla person, och jag att hemta ämne för satiren från några dussin verkliga carrikaturer, som svärmade omkring mig på alla gator. I förtroende sagdt, min vän, är ingen ting löjligare och osmakligare, än den misslyckade efterhärmning af hufvudstadens ton och moder, som herrskar i större delen af våra småstäder.

Jag fortsatte min resa, och inträdde nu i en provins, hvilken varit skådeplats för de lyckligaste uppträden under min lefnad. Med en känsla, ägnad åt glädjen och ömheten, började jag min vallfart i detta för mitt hjerta dyrbara land; och en peligrim kan icke med större andakt vandra bland ruiner, dem religionsläran gjort heliga, än jag bland dessa landtliga scener, dem mitt minne gaf ett interesse, hvilket ökte deras naturliga skönhet med oräkneliga behag.

Du skulle hafva sett mig, bäste vän, huru jag satt der i min ensliga förtjusning, och med glada tårar betraktade alla föremål; du skulle hafva sett, huru jag med forskande blickar undersökte hvarje ansikte, som förekom på vägen, och då, trots en flerårig frånskillnad, igenkände eller blef igenkänd. Med en likes förtrolighet och nedlåtande tryckte jag bondens hand, och skulle som en bror och vän hafva slutit honom i mina armar, om icke allmänna fördomen och en löjlig bienseance satt sig deremot.

På gästgifvargården D— träffade jag tvenne officerare, af hvilka den ene gjorde mig den äran och påminte mig, att vi i barndomen varit bekanta. Som jag märkte att hans cokard och hans kongliga fullmakt haft mycken inflytelse på hans lilla menniskjosvaghet, beslöt jag att äfven på min sida taga en ton, hvilken annars nu mer än någonsin var främmande för mitt hjerta. Med känsla af den tillfredsställande öfverlägsenhet, som en högre och upplystare själ alltid äger öfver dessa hvardagsvarelser, dessa insekter och skridfän, hvilka släpa sig omkring i gyttjan af jollret och gossaktigheten, kunde jag väl hafva fördragit denna lilla herres impertinenta air, eller ock alldeles befriat mig från åsynen af hans campagnarda entrechater; men som jag antagit för princip att alldrig döma någon efter ytan, ehuru högt den än predikar om en tom hjerna och ett sterilt förstånd, beslöt jag att stadna qvar i rummet, och besvara de frågor han syntes villig att göra mig. Jag vill meddela dig det samtal, som blef en följd af detta mitt beslut, på det du sjelf må döma, hvad plats denna personnage bör äga i det galleri af porträter, som jag ger dig i mina bref under min resa.

Officeraren. Nå, ni kommer från Stockholm. Utan tvifvel medför ni många interessanta nyheter derifrån.

Jag. Det är väl icke min sak att berätta nyheter; men om jag får veta hvilket ämne som kan vara interressant för min herre, så skall jag visst ej förtiga hvad jag vet.

Han. Hvilket som häldst. Till exempel nyheter från hofvet — nyheter i politiken — nyheter rörande dansen. — *A propos* af dans! hvilka quadriller äro nu mest *en vogue* i Stockholm?

Jag. Man har flere nya. Kamrer Malmgrens nya valls-quadrill dansas ganska mycket.

Han. Åh, den ha vi redan dansat här öfver ett år.

Jag. Således förr än i Stockholm, der han förliden höst vid en börs-piquenique insinuerades af compositören.

Han. Ce n'est pas possible, monsieur. Mais trève de ces bagatelles là. — Ni har väl någon gång *par hazard* varit på ladugårdsgärde under campementet i år.

Jag. Många gånger — och har med glädje sett, att vår unge Konung, på ett sätt som ägnar en rättskaffens militaire, studerar ett yrke, hvilket icke är det minst vigtiga af hans konungsliga åligganden. Jag har äfven der sett officerare, som äga nog energie i förståndet för att sträcka planerna af sina operationer till och med utom gränsen af utanläxorna ur ett ofullkomligt reglemente.

Han. Förträffligt, *mon ami!* Jag är skyldig er en compliment på deras vägnar.

Jag. Ödmjuka tjenare.

Han. Känner ni en viss Fändrik F—, som en tid borrt åt uppehållit sig i Stockholm, och som efter ryktet nyligen skall hafva rest ur riket för att gå i fransk tjenst.

Jag. Jag känner honom och respekterar i honom en yngling af talanger och skicklighet i sitt yrke. Han embarkerade samma dag jag lemnade Stockholm.

Han. Men *mon Dieu!* hvad tänkte han på som reste åt Frankrike? och det i en tid, då vedergällnings-rätten drabbat denna upproriska och execrabla nation.

Jag. Jag hvarken vet eller vill veta hvad ni menar med det ordet vedergällningsrätt, min herre; men det vet jag, att ingen epok af det vigtiga franska kriget varit mera passande för en ung militaire, som vill studera sin konst, än just det närvarande, samt att franska affairerna alldrig varit närmare att vinna den stadga de böra äga, än just nu.

Han. Comment, mon cher? Behagar ni skämta? Ni vill väl ej contradicera dagliga erfarenheten?

Jag. Vi förstå icke hvarandra, efter hvad jag finner, och jag känner mig ej af någon benägenhet att förklara mig tydligare. Här var blott fråga om Fändrik F—. Jag är säker att han gör lycka i Frankrike, hvarest personer med hufvud och mod icke behöfva frukta några prejudicer. Vi äge ju der en landsman, som tjent sig upp till ett af republikens högre ämbeten, sedan han förut i sitt fädernesland spelat en skolmästares tacklösa och föraktade rôle.

Han. Passe pour cela, mon ami! Jag märker att vi äro af olika öfvertygelse, och det är ej min sak att göra proselyter. — Men oss imellan sagdt, F— torde ångra sitt steg, om vi, som man har anledning att tro, få krig med Fransoserna.

Jag. F— tänker för ädelt att bära vapen mot sitt fädernesland.

Han. Jag nämnde krig. Hur låter det i hufvudstaden på den sujetten?

Jag. Man pratar efter vanligheten mycket. Man lofvar oss än krig med Frankrike, än med Ryssland, än med Dannemark.

Han. Med Dannemark? Bravissimo! (*Till sin kamrat*) Det skall ej kosta oss mycken möda att piska den fega Dansken.

Jag. Min herre, af aktning för er sjelf och ert fädernesland, borde ni med mindre förakt tala om en nation, som i anseende till lynne, språk, upplysning och styrka äger så mycken likhet med er egen — en nation, som utomdess i flera afseenden är aktningsvärd, och genom den visa rigtning den odödlige Bernstorf gifvit dess förvaltning, icke finner sig i behof af intrigens åtgärd, för att undvika de våldsamma skakningar, som hota de flesta stater i Europa.

Antingen nu denna läxa var honom för svår, eller han fann sin inbillade höghet förnärmad i tonen af mitt tilltal — men med en pirouette var han ur rummet, och så med ett språng i voituren bredvid sin kamrat. Jag uppsteg äfven i min kärra, och framskyndade på min väg.

Jag var nu målet för min resa på half annan mil nära; och mina känslor stämdes allt lifligare och lifligare för

de intryck, som dem väntade. Alla föremål omkring mig väckte ömma och rörande hågkomster i mitt hjerta; alla tankar som uppstego i min själ, voro ljufva ingifvelser af hoppet, som så hjelpsamt underhåller vår inbillnings leende drömmar. Min författning var ej olik en stridsmans, som utur krigets faror skyndar tillbaka i en öm makas och älskade barns armar.

Nu såg jag ett stycke från vägen ett ställe, der jag för nio år sedan ofta besökte min redlige svåger W—: i den behagliga äng, hvars aspar gåfvo skugga åt min väg, svuro vi hvarandra en vänskap, den åren icke förmått förändra. Nu reste jag förbi S—, der jag ett helt år vistats och räknat många lyckliga dagar: på stranden af den älf, som flöt der förbi, och hvars bölja aftonsolen förgylde med sina strålar, gick jag mången gång med svårmodigt grubbel och drömde mig i min älskarinnas armar. Nu nalkades jag den väg, som från allmänna landsvägen leder till socknen, der jag är född, och till det älskade ställe, der min ljusa, leende barndom förflutit. Snart upptäckte jag spetsen af kyrketornet — och nu såg jag en skymt af det lugna, förtroliga O— mellan träden. Hvar skall jag finna namn för det jag kände i detta ögnablick? Det var ej glädje, ej fruktan, ej nöje, ej smärta: det var en blandning af dessa motsatta känslor, en sammanfattning af allt hvad man kan föreställa sig af ömt och rörande.

Bäste vän! hvad är det för en allsmäktig kraft, som vid dylika tillfällen öfverväldigar hela vårt väsende, och gör oss till en oupplöslig gåta för oss sjelfva? Hvad är det för en hand, som sätter denna konstiga maschin i en så svindlande rörelse, och sprider en så ljuf, en så svårmodigt vällustig värma till den minsta del, den minsta fiber, hvaraf han är sammansatt? Huru många aningar, huru många underliga bilder uppstego icke i detta ögnablick i min själ! O, jag svärmade så sorgeligt skönt i mina lyckliga drömmar; tömmarna föllo mig ur händerna; mina blickar strömmade ut öfver den kända, välsignade negden — och så satt jag ända tilldess jag framkom hit, och väcktes ur min hänryckning af ännu mera förtjusande uppträden.

Men jag måste närmare göra dig bekant med ett ställe, som oaktadt dess verkliga obetydlighet, är oändeligen betydligt för din väns hjerta. Vänta ej en tafla af förvånande behag till teckning och colorit: jag har intet annat att visa dig än naturen, så enkel och vild som hon kommit ur Skaparens hand. — Midt uti en cirkel af behagliga löfängar ser du en liten gård, hvars hus icke pråla med konstens prydnader, men dock vittna om smak och urskillning hos sin anläggare. Till vänster är en lund af glesa aspar, hvilkas åldriga stammar länge tyckas hafva trotsat stormarnas ras, och till höger höjer sig en blånande fjällrygg öfver den unga löfskogen. Rika och leende sädesfelt omgifva gården på alla sidor, och en liten trägård vidtar vid hufvudbyggningens ena gafvel. Borrtom trägården är en stor rud-damm, och vid porten skakar en bandhund sin kedja. Framför fönstren stå några lummiga trän, och på ena sidan af byggningen ser du stammen af en gammal ek, som i sekler prydt detta ställe, men nu står der en bild af förgängelsen och uppmanar till alfvarsamma betraktelser.

Klåckan sju ankom jag hit. Mina goda slägtingar, som redan flera veckor väntat mig, igenkände mig på afstånd, och kommo under glädjerop emot mig. Min gamle far, som vördnadsvärd genom sin sextifyraåriga oförvitliga vandel, och snart fyratio års redliga förvaltning af ett ämbete, hvilket mer än något annat är af betydenhet och vigt, tryckte mig i sina armar och välsignade mig. Min goda, ömma moster, som med mer än moderlig huldhet skyddat min värnlösa barndom; min beskedliga syster G—, den enda af mina syskon, som nu för ögnablicket var hemma; den ärlige S— med sin I—: alla emottogo mig med tårar af sann och oskrymtad glädje. Klåckan nio hemkom äfven min yngste bror och delade deras känslor.

Mitt hjerta är så fullt och mina idéer så förvecklade, att jag icke, som jag dock önskade, kan göra detta långa bref ännu längre. Jag hade gerna velat berätta min förtroliga aftonscen med min familj förliden qväll. Men jag hoppas få många dylika aftnar inan jag skilljes härifrån. Farväl, bäste vän. Gör mig fullkomligt lycklig genom fortvarandet af din vänskap.

———

Åttonde Brefvet.

O— d. 15. Julii.

Qui non palazzi, non teatro o loggia,
Ma'n lor vece un abete, un faggio, un pino
Tra l'erba verde e'l bel monte vicino
Levan di terra al ciel nostro intelletto.
Petrarca.

Ja, min vän, dessa Petrarcas verser kunna fullkomligt lämpas på detta ställe. Du finner här intet af allt det, hvarmed syssellösheten i konstens verld söker att göra sin ledsnad dräglig; du måste här sakna dessa lysande uppträden, som bizarra och förvånande i sina växlingar, på en gång vittna om menskliga snillets styrka och förvillelser. Men om du älskar naturen; om dygden, oskulden och lugnet äga något värde för ditt hjerta; om du hatar detta konstlade tvång, denna löjliga etikett, som inskränker friheten och förgiftar glädjen i en grannare verld: så skall du med mig bekänna, att denna borrtgömda hydda äger öfverflöd på alla de skatter, som menniskjan har af nöden för att vara lycklig.

Ack, du skulle se, du skulle dela den lugna trefnad, som här uppfyller alla hjertan! Jag ser den, och delar den — och min själ är åter så sund och glad, som när jag första gången ur naturens sköte gick ut att tumla om på passionernas bana. "Fins väl någon ting mera behagligt och rörande," säger Rousseau, "än åsynen af ett enkelt och väl inrättadt hus, der ordning, oskuld och lugn regera, och hvarest man utan stoj och ståt ser allt det förenadt, som utgör menniskjans verkliga bestämmelse?"

På de tvenne dagar jag nu tillbragt här, har jag redan njutit mångdubbel upprättelse för de vidrigheter, som drabbat mig under min treåriga frånvarelse. Hvarje tanke i min själ, hvarje uppträde för mitt öga är en belöning för mitt älskande hjerta. I går morgons, just som jag slutat mitt förra bref, hemkommo mina begge äldre systrar, af hvilka den äldsta, som är gift, medförde sina barn, tvenne små intagande flickor. Döm om deras glada bestörtning, när de möttes af en älskad och länge saknad brors öppna famn, och om min innerliga rörelse, när jag såg deras ömma glädjetårar. Man måste äga Rousseau's lätta och målande penna för att kunna beskrifva dylika scener. Den ömma A—, — så heter min äldsta syster, — ville ej släppa mig ur sina armar: med åtbörder och ord sökte hon att ingifva sina flickor förtroende för mig; ty barnen besvarade med blygsam förlägenhet mina vänliga smekningar. Min goda syster S—, som är värdinna i min fars hus, var beställsam omkring mig, och sökte att genom tusen små anstalter ådagalägga sin glädje öfver min åsyn. Det var söndag — och i dessa rena, oförderfvade varelsers sällskap firade jag min sabbat — och detta hus blef ett tempel, helgadt åt en dyrkan, hvilken ej annat kunde än vara det oändeliga Väsendet behaglig.

Vid kyrkan hade mina kringboende vänner blifvit underrättade om min ankomst. Denna underrättelse hade mycket glädt dem, och några hade lofvat att på eftermiddagen helsa på mig. Under det jag afvaktade deras ankomst, gick jag omkring på ägorna, och besåg med tysta tårar dessa eviga minnesvårdar af min sorglösa barndom. Flera förändringar hade väl under min frånvarelse tilldragit sig; men allt var dock i det närmaste det samma. Hvart jag kastade min blick, möttes den af något föremål, hvilket högt talade till mitt hjerta, och påminte det om något nöje, eller någon liten vidrighet. I dammen der borrte hade jag anställt många små seglationsförsök, samt efter dess bugter och vikar föreställt mig alla möjliga hamnar och ankarplatser i verlden. Mellan de der gamla björkarna plägade mina syskon och jag upphänga gungor, uti hvilka vi glömde alla de bekymmer, som kunde störa vår menlösa glädje. Men med missnöje saknade jag en vacker gräsplan, på hvilken jag byggt en kyrka och efter mina barnsliga infall gjort tusen små inrättningar; jag hade der ibland annat under ymniga tårar och med mycken ceremoni begrafvit en siska, som ofta rört mig med sina förtjusande sånger. Han var nu förvandlad till ett potatoësland.

Jag gick tillbaka in, och nu fick jag på afstånd se de omtalade vännerna, som kommo för at helsa på mig. Det var H— F—, ett fruntimmer med mer än vanliga egenskaper, som från mina första år omfattat mig med den ömmaste vänskap, och vunnit den största rätt till min erkänsla och tillgifvenhet; hennes bror S— F—, en yngling med godt hufvud, rena seder och förträffligt hjerta; samt Lieutenant E—, en aktningsvärd militaire, som skulle vara General, om skicklighet, förtjenster och dygd hos oss vore måttståcken för befordringar. I förbigående får jag säga dig, att de tvenne förstnämnda, som äro min fordna älskarinnas syskon, på långt håll äro mina slägtingar, samt att vi så godt som blifvit uppfostrade tillhopa. Också emottog jag dem med samma glädje, samma innerliga rörelse, som om de varit mina syskon. I dessa goda menniskjors krets tillbragte jag min afton, och berättade dem mina öden under den tid vi lefvat åtskillde. Alla våra ord voro ett utbyte af våra inbördes känslor; och vänskapen har alldrig fått ett skönare offer, än det som helgades den i våra hjertan.

I dag måste jag ut och göra en promenad till E—, der jag väntar mig mycket nöje i fyra älskvärda och intagande flickors sällskap; jag får der äfven omfamna min redlige J— P— I—, hvilken du ofta hört mig nämna såsom en af mina bästa vänner. Hela öfriga veckan är bestämd till resor och nöjen, så att Gud vet när jag härnäst får tillfälle att skrifva dig till. Lef väl!

———

Nionde Brefvet.

O— d. 19. Julii.

If thou rememberest not the slightest folly,
That ever love did make thee run into,
Thou hast not loved – – – –
Shakespeare.

Åtföljd af min far och moster, gjorde jag förliden måndag den i mitt förra bref omnämnda promenaden till E—, ett ställe, som i många afseenden är ett verkligit Eden. Det är en förtjusande anblick att se den vackra byggningen, som majestätisk höjer sig i en cirkel af sädesfelt och trägårdar, och liksom kröner den rika amphitheater, hvars medelpunkt hon är. Jag blef emottagen som en son och bror; och de söta, goda flickorna gjorde min afton så angenäm, att jag önskade få tillbringa många sådana. Med sann glädje återsågo de sin fordna lek-kamrat och vän, som visst ännu förtjenar detta sednare namn, om annars ren tillgifvenhet och oskrymtad aktning utgöra det hufvudsakliga i vänskapen.

H— F—, som äfven var på E—, öfvertalade mig och min moster att dagen derpå göra sig sällskap till hälsobrunnen H—, der hennes föräldrar nyttjade vattnet. Som detta ställe ligger några mil härifrån, och vi gerna ville vara der på morgonen inan dricknigen var slutad, kommo vi öfverens att ligga öfver natten hos hennes syster och svåger, som bo ungefär i halfva vägen. Detta blef verkställdt. Men inan jag fortsätter min berättelse om vår resa, vill jag, enligt mitt löfte i ett af de föregående brefven, närmare göra dig bekant med denna hennes syster, hvilken är den samma U—, som genom en af ödets vanliga motsägelser, skiftevis varit en vällust och plåga för mitt hjerta.

Nästan af samma ålder och i det närmaste granskap med hvarandra, hade vi tillfälle att i våra första år grundlägga en ömhet, hvilken åtminstone på min sida varit lika beständig, som han säkert hos oss begge var oskyldig. Enahanda nöjen och tankerigtning, jemte likstämmighet till lynne och smak, till begär och känslor, gjorde våra hjertans förening nödvändig, och tycktes böra freda den för de stormar, hvaraf den sedan blifvit bruten. Men så stort är menskliga sakernas obestånd, att äfven förbindelser, hvilka efter vår öfvertygelse skola trotsa alla ödens ras, upplösas och blifva till intet för de allt härjande omväxlingar, som icke äro mindre allmänna i den moraliska än i den physiska verlden.

Under det jag vistades vid gymnasium i C—, blef U— satt i pension der i staden, och blodsbandet öppnade mig ett fritt tillträde till hennes person. Jag kände ingen större vällust, än att i hennes sällskap återhemta den munterhet och det lif, som det slafviska skolgrälet beröfvat mig; och hoppet att med henne få jollra borrt mina lediga stunder, gaf till och med träldomen ett behag, som jag ej velat borrtbyta mot den oinskränktaste frihet på ett annat ställe. Men den böjelse jag för henne kände, var dock ännu icke annat än en modification af den barndomstillgifvenhet jag ofvanföre nämnt. Först vid hennes återkomst från C— lät kärleken mitt hjerta pröfva sin allmakt. Det var om sommaren 1792, några månader förr än jag för första gången reste till akademien. Jag var på sextonde och U— på femtonde året. Med hela lifligheten och behaget af denna älskvärda ålder, förenade hon en oskuld och konstlöshet, hvilken förtjuste alla dem som sågo henne, och gjorde alla byggdens ynglingar till hennes tillbedjare. Mitt hjerta dröjde ej eller att dela denna allmänna förtjusning. Villigare än någon annan öfverlemnade jag mig åt den mäktiga dragningskraft, som oupphörligen förde mig till U—; och snart var hon i hela naturen det enda föremål, som utan inskränkning omfattades af min tanke och känsla. Jag såg icke något annat än henne; jag älskade, jag beundrade icke något annat än henne. Om natten stod hon i allt sitt förföriska behag för mig i mina drömmar; och om dagen var hon den sånggudinna, som ingaf och upplifvade mina sånger. Också förtjente hon denna varma, romantiska kärlek; ty hon ägde många af de egenskaper, som göra hennes kön älskvärdt, och jag kan icke bättre måla hennes person, än med denna vackra quatrain af Wieland:

Nie sahe man die Musen
Und Grazien in einem schönern Bund;
Nie scherzte die Vernunft aus einem schö-
nern Mund,
Und Amor nie aus einem schönern Busen.

Det skulle blifva för vidlyftigt att berätta, huru denna kärlek småningom genomgick alla de gradationer, som oförmärkt leda till utbrottet af en stormande passion. Det vore äfven öfverflödigt att göra det; ty om du någonsin älskat, kan du bäst sjelf föreställa dig detsamma, och om du ej gjort det, blefve min berättelse för dig lika obegriplig, som en kärleksförklaring i europeisk smak skulle blifva det för fruntimren på kusten af Coromandel.

Oaktadt jag redan för mig sjelf måste tillstå, att jag älskade med all passionens häftighet, hindrade mig dock en viss blygsamhet att förklara mig för min älskarinna. Nöjd om jag blott fick vara i hennes sällskap, sträckte jag icke en gång mina önskningar till begrepet af en högre njutning; och då äfven denne sällhet blef mig betagen, tröstades jag, om under mina ensliga promenader förbi hennes boning, en enda skymt af henne belönte min möda. Tiden för min Upsala-resa var nu inne, och alldrig hade jag så ogerna lemnat min hemort. Jag reste — och en tår föll på U—s hand, den jag med innerlig värma tryckte, när jag tog afsked. Hon tryckte sakta min hand tillbaka, och jag var färdig att förgås under måttet af min förtjusning. Åtföljd af hoppet och kärleken kom jag till Upsala, och U— var der min första och sista tanke. Jag skref henne flere gånger till, och fick äfven bref, dem jag ej för en krona velat borrtbyta; de voro i mina händer en talisman, hvilken förbytte allt det som omgaf mig till glädje och njutning. Efter ett års förlopp kom jag åter hem, och mitt hjerta blef dubbelt svagt för den tjusning, som redan länge låtit mig känna sin mäktiga inflytelse.

Jag var nu i en ålder, då menniskjan af sin natur oemotståndeligt drages till kärlekens njutning, samt genom fullheten och rikedomen af sin känsloförmåga kraftigare än någonsin känner det ljufva behof, som Skaparen för vårt släktes bestånd visligen nedlaggt i våra bröst. Ett lifligt och combustibelt temperament förenade sig med den rigtning mina tankar och känslor fått, att göra min själ tillgänglig för ömheten; och tilfälligheter, hvartil stället och lefnadssättet föranledde, och interessen, dem min känsla skiftade i tusende olika former, gjorde denna ömhet dubbelt verksam i mitt hjerta. Men alldrig smutsades min inbillning af dessa vällustiga föreställningar, som så ofta förgifta kärlekens renare nöjen. Jag ägde intet annat begär, ingen annan önskan,

än att få vara i min älskarinnas sällskap; och en tryckning af hennes hand, ett leende från hennes läppar var på en gång min kärleks enda hopp och belöning.

Snart blef det dock för mig ett trängande behof att yppa mina känslor. Väl visste jag, att dessa känslor för U — icke kunde vara någon hemlighet: ty hela verlden såg och berättade, att jag älskade henne; men att få säga henne det, få säga henne, huru i hela naturen hon blott var den punkt, hvarvid min känsla och mitt hopp hvilade — det var en föreställning, som förekom min uppbragta inbillning så retande. Också var jag tusen gånger på vägen att göra henne denna bekännelse; men orden dogo alltid på mina läppar, och jag stadnade åter vid den vanliga pantominen, som väl var ganska begriplig, men dock på långt när icke gjorde tillfyllest för min önskan. Alldrig — alldrig skall jag glömma det ögnablick, då ändteligen en händelse kom detta tillstånd af ovisshet att upphöra.

Det var sommar. Jag hade kommit öfver den gamla franska poëten Voiture's skrifter, och gick att läsa deruti på mitt favoritställe, en vacker löfäng, som ligger ett stycke härifrån. Aftonen var så skön. Hela naturen talade till mitt hjerta. Foglarnes sånger stämde så ljuft in med mina känslor, och hvarje blomma var en bild af U—. O, om hon ändå vore här! tänkte jag. Här skulle jag rätt lifligt kunna tala med henne om min kärlek. Här skulle hon visst dela den. — Och nu tyckte jag, att hon gick vid min sida, att jag höll hennes hand, att jag sade henne, huru ömt hon var älskad; nu tyckte jag, att hon kärleksfult slöt mig i sina armar, att hon lade sina läppar på mina — och jord, och verld, och natur, och allt, — allt försvann för min svärmande inbillning, som rasade ut i yrslan af sin förtjusning, svingade sig upp i okända rymden, hörde sphèrernas harmoni, och drack nektar ur gudarnas egen bägare. Så irrade jag omkring utan sans, utan medvetande. Snart var jag vid slutet af ängen, snart öfver sädesfelten, och nu stod jag på gården af B—, U—s hemvist. Der satt hon på en soffa under några höga lindar, och sydde. Alldrig hade min fantasi drömt sig henne så skön. Hon liknade Miltons Eva, eller Wielands Aglaja, eller Ossians Comala, eller allt hvad jag kände af tjusning och behag i diktens och verklighetens rike. Jag stapplade fram till henne, kysste med convulsivisk darrning hennes hand, nedsönk bredvid henne på soffan, och satt så länge med bäfvande läppar utan att kunna få fram ett ord. U— betraktade mig med den aggfria oskuldens lugna leende. "Hvad fattas dig?" sade hon, och lade sin hand förtroligt på min. En electrisk eld genomfor hela mitt väsende. Intet, svarade jag, och drog fram min bok. Jag började att bläddra deruti, och af en händelse fick jag upp de bekanta stancerna: *Quand je me plaindrais nuit et jour, &c.*, hvarmed Voiture förklarade mademoiselle de Rembouillet sin kärlek. Han hade nemligen skrifvit dem bakvändt på ett papper, som han fästat framför hennes toilett-spegel. Detta sätt att förklara sig fann jag förträffligt. Jag tog U—s plånbok, som låg bredvid henne på soffan, ref ur ett blad, och skref derpå med vänstra handen en vers *à la voiture;* och när hon sedan förnyade sin fråga, höll jag det fullskrifna bladet mellan henne och och spegeln i plånboken, och bad henne läsa. Hon gjorde det, och för hvar rad göt sig en starkare rodnad öfver hennes kinder. Nu nedslog hon ögonen, fästade dem på sitt arbete, och grep med handen efter den borrtlaggda tambournålen. Jag fattade hennes utsträckta hand, och lät mina tårar obehindradt strömma derpå. Ack! ropade jag, bli inte ond, U—! jag älskar dig ... älskar dig obeskrifligt! — Och så sönk jag snyftande mot hennes bröst, och gömde mitt glödande ansikte vid hennes hjerta. U— gjorde ett sakta våld att slita sig lös; men hennes häfvande barm, hennes glänsande ögon, hennes af ömhetens högtidliga känslor upplifvade anletsdrag, öfvertygade mig, att hon delade min rörelse. Gud, Gud, suckade jag — och hennes hand tryckte min. Ännu ett ack, ännu en suck — och hon lutade sig ned till mig — och jag kände hennes tårar, som föllo på mina kinder. O, det var liksom en cherub vinkat mig till himmelens salighet. Jag upplyfte mitt svindlande hufvud, stödde det mot hennes panna, och lade min mun på hennes brinnande läppar, dem hon ej undandrog för mina kyssar. — Och nu, efter en pause af stum hänryckning, sprang jag upp, och lopp med ursinnig glädje genom hela huset, och var färdig att trycka hvem jag träffade i mina armar; ty jag såg, att U— icke förkastade det offer, som jag gjort henne af mitt rena, älskande hjerta.

Efter detta uppträde, som egenteligen att säga icke förde mig en hårsmån närmare målet för mina

önskningar, öfverlemnade jag mig helt och hållet åt min passion, och räknade några månader af obeskriflig sällhet. Jag var ständigt hos U—, och hon stod ofta så förtroligt i mina armar, som om min kärlek rört henne och väckt en motsvarande känsla i hennes hjerta. Min svärmande inbillning gjorde denna föreställning på en gång dubbelt sannolik och retande; och mina yrande känslor underhjelpte min phantasi i dess oupphörliga sträfvande att finna ämnen för sina leende drömmar. Verlden omkring mig antog glädjens ljusa gestalt; och hvart ställe som U- med sin närvaro förskönade, blef ett Eden, der jag trodde mig lyckligare, än den första man i det verkliga paradiset. En kyss på U—s läppar — och den blef mig alldrig nekad — en enda kyss på hennes läppar jagade alla mörka bilder ur min själ; och fick jag någon gång trycka henne i mina armar, fick jag någon gång hand i hand med henne under förtroliga samtal vandra öfver felten och njuta naturen i dess interessantare förhållanden, så skulle jag för alla jordens troner icke hafva velat borrtbyta min lycka.

Men fåfängt söker jag ord för teckningen af den sällhet jag njöt under dessa kärlekens gyldene stunder. Den kalla, döda bokstafven äger icke färgor nog för en dylik tafla. Också skulle jag begabba din inbillning, bäste vän, om jag vågade ett företag, hvaraf hon långt mera i sitt tysta öfvervägande är mäktig. Föreställ dig blott ett ungt, rent och oskyldigt hjerta, som med hela sin medfödda värma och liflighet för första gången öppnar sig för kärleken; föreställ dig, huru detta hjerta, i ruset af sin förtjusning, tror sig nära belöningen för sin ömhet, och af detta hopp inledes uti en idealisk verld, der det icke ser något annat än glädje och njutning — och din känsla skall säga dig det öfriga. Tiden tillåter mig icke att omständligare tala derom; utan jag skyndar att updraga det förhäng, som för dig borrtgömmer de töknar, hvilka sammandrogo sig öfver min hittills sorglösa ungdom.

Genom vänskapens åtgärd hade jag fått en hederlig condition i W—d, och tiden nalkades då jag borde tillträda densamma. Med denna gladare utsigt för min framtid, tillmulnades utsigten för min kärlek. Jag måste slita mig från U—; och huru kunde jag äga sällheten, der jag icke ägde henne? Den fatala dagen kom, och aftonen förut var jag på B— för att taga afsked af U— och hennes syster, som allena voro hemma. Det var ett sönderslitande uppträde. U— lofvade att ofta skrifva mig till, och svor, att hon ej skulle glömma mig. Högtgråtande tryckte jag henne nu för sista gången i min famn, sade henne ett sorgeligt farväl — och gick.

Hela natten var jag uppe, och gret, och skref till U— och hennes syster, och besvor dem att alldrig glömma mig, och lofvade dem att alldrig vara lycklig, förrän jag såg dem och min förtroliga hemort åter. Allt för väl höll jag denna ed. Jag reste; och U—s bild följde mig till min nya verkningskrets F—, som ligger ungefär tjugu mil härifrån. Stället var ganska skönt, och jag såg mig der omgifven af goda, välsinnade varelser, som gerna velat göra mig lycklig; men jag var ej i en sinnesställning att kunna begagna mig af deras välvilja. Dragen ur den krets, hvari jag blifvit född och uppfödd, och kastad ibland menniskjor, dem jag ej kände, öfverlemnade jag mig åt en vild melankoli, hvilken öktes och underhölls såväl af mina yrkens natur, som af det enformiga och inskränkta i mitt lefnadssätt. Mitt annars menniskjoälskande lynne fick snart ett anlag till hat och misstroende för hela verlden. Jag flydde allt sällskap, jag sökte ensligheten; och då, fördjupad i mig sjelf, lät jag min inbillningskraft svärma ut, och drömde mig vid U—s bröst, i U—s armar. Så länge jag från henne fick bref och försäkringar om ångkomst och ömhet, var dock mitt ensliga grubbel ljuft, obeskrifligt ljuft. Att läsa dem, att besvara dem, att i sånger, dem mitt hjerta dikterade, sjunga om min älskarinna och min kärlek, — det var då så muntrande för min svårmodiga själ. Man såg åter glädjen i mitt öga, och hela verlden undrade på den besynnerliga dubbelhet, som röjde sig i min carakter.

Men nu började U— att skrifva mindre ofta, och snart fick jag förgäfves vänta på bref. Hoppet hade dock ännu icke alldeles öfvergifvit mig; ty min inbillning var beställsam att uppfinna förevändningar till bemantlande af hennes tystnad: jag ville så gerna för mitt hjertas domstol kunna rättfärdiga U—. Men några tysta vinkar från mina vänner på hemorten, gåfvo mig slutligen en hemlig aning, att jag var glömd af den, för hvilken jag så villigt uppoffrade mina dagars lugn. O min vän, denna grufliga föreställning qväfde allt hopp, allt lif, all munterhet i min själ. Det blef så mörkt, så ödsligt, så dystert omkring mig. All förmåga

öfvergaf mig. Jag bleknade och blef mager, och vilda, grufliga beslut sysselsatte min phantasi. Jag skref dock nu som förr til U—; jag bad henne, jag besvor henne att säga mig orsaken till sin förändring— men ej ett ord till svar. Jag ålade mina vänner att söka förmå henne dertill — men icke en rad, icke en enda rad. Slutligen fick jag veta, att en yngling, som någon tid efter min borrtresa kommit till orten, röfvat ifrån mig hennes hjerta.

Ensam, glömd och öfvergifven stod jag der i min maktlösa förtviflan, med döden i min blick och afgrunden i mitt hjerta. Än önskade jag mig åskans kraft att kunna krossa och föröda; än upplöste sig min bitterhet i en öm, förlåtande känsla, som kom mig att glömma alla anledningar till hat, och endast påminte mig att jag var olycklig. Jag irrade omkring i skogarna utan plan, utan afsigt; och förde öfverallt med mig det sönderslitna hjerta, som var källan till mitt lidande. Sällskapslefnaden blef mig dag från dag mera förhatlig; och min enda tröst var att gråta i någon enslig, borrtgömd vrå, der jag var säker att ej blifva begabbad för mina tårar. Mina åligganden uppfyldes väl; men det skedde med denna mechaniska köld, som beröfvar våra företag allt interesse. Jag var besvärlig för mig sjelf och för hela verlden omkring mig. Många trodde, att jag var rörd till mina sinnen. — Du må skratta åt mig, bäste vän, och kalla min besynnerlighet löjlig. Jag har då ej annat att göra, än förvisa dig till den ephigraph, som jag nyttjar framför detta bref.

Ett helt år hade jag lefvat i detta ständiga aftynande, som mera liknar död än lif. Min blick var släckt, min styrka tömd, min lifskraft förtorrkad. Jag var ej mer den glade, jollrande ynglingen, som i ruset af sin lyckliga känsla tumlade om bland naturens scener, och skapade sig himlar öfverallt, der han andades och lefde: jag var ett af dessa skapelsens styfbarn, dem den förbannelse, hvarmed en vredgad Gud bränmärkt jorden, blott tyckes hafva drabbat, och för hvilka lifvet endast har lidande och tårar. Också var jag nära att digna under tyngden af mina qval, då ett bref från U— åter upplifvade mig. O, hon skref så ömt om de förflutna lyckliga tider, då oskulden och kärleken så ljuft förenade oss; hon bad så rörande om förlåtelse för sin långa tystnad, och bedyrade, att ingen förändring i hennes hjerta varit orsaken dertill — och straxt var jag färdig att förlåta henne. Men min fordna munterhet, mitt fordna lugn kunde jag dock icke återvinna. Misstroendet hade insmugit sina ormar i min barm; och hoppet, som fordom gjort mig så lycklig, kunde endast stundtals med sina sköna irrbloss dåra min inbillning.

Tvenne år, dem jag tillbragt på F— utan att någon gång vara hemma, hade förekommit mig såsom en evighet. Jag ville nu derifrån, och antog till den ändan condition på S—, som är beläget en korrt mil från B —. Hufvudsakligaste orsaken till detta mitt beslut var dock en hemlig önskan att komma U— något närmare. Den ofvannämnde ynglingen hade blifvit skilld från orten, och allt var der till det närmaste i sitt fordna skick. Jag reste från F— — och kom hem — och såg U— — och förlät henne — och glömde allt, allt, utom min kärlek. U— röjde ej den minsta förändring i sitt uppförande. Jag lefde åter med henne på det gamla förtroliga viset, under loppet af en lycklig månad, som jag tillbragte i min fars hus. Ankommen till S — var hoppet att vid veckans slut få träffa U— den kraft, som uppfyllde mig med munterhet och trefnad. Också försummade jag sällan någon lördag att resa hem. Alla postdagar skref jag till U—; alla postdagar fick jag från henne bref. Jag var lycklig, min vän, så lycklig som man med mina känslor och min dåvarande sinnesställning kan vara det.

Någon tid efter min ankomst till S— gjorde jag bekantskap med en viss L—, som korrt förut kommit till orten. Denne L— var en yngling af interessant utseende och intagande omgängessätt. Han ägde väl ej dessa utmärktare egenskaper, som falla hela verlden i ögonen och affordra en allmän högaktning; men det var en viss sedighet i hans skick, en viss dragande kraft i hela hans väsende, som gjorde att man nästan mot sin vilja måste älska honom. Den allmänna förtjusningen sträckte sig äfven till mig. Andra eller tredje gången jag såg honom var jag i min sveklösa oskuld färdig att räcka honom min hand och blifva hans vän med mun och hjerta. L— på sin sida tycktes med rörelse emottaga det otvungna offer jag gjorde honom af min tillgifvenhet: han visade mig icke mindre vänskap tillbaka, och den utmärkta skillnad han gjorde mellan mig

och sina öfriga bekanta, styrkte mig i min glada öfvertygelse, att jag i honom vunnit en verklig vän. Jag gaf honom förtroende af min kärlek, och förklarade honom tusen gånger, huru högt jag önskade, att han måtte bli bekant med min söta, älskade U—. L—, som blott en enda gång sett henne i ett sällskap, gillade min böjelse, och yttrade mycken lust att närmare göra hennes bekantskap. Dertill yppade sig snart ett gynnande tillfälle. Som ungkarl var han i förlägenhet om bostad, och jag föreslog honom att flytta till min svåger och syster, som då bodde på B—g en fjerdedels mil från B—. Saken var dem emellan snart uppgjord, häldst jag hos mina syskon verkade till hans fördel. Nu flyttade han till B—g, besökte mig i förbifarten, och ålade mig att nästa söndag helsa på sig. Jag gjorde det, och öfvertalade äfven U— och hennes syster att göra mig sällskap. U— bemötte L— ganska kallt och obekant, och jag hade mycken möda att emellan dem upprätta ett närmare förtroende. Det offer af bifall han skänkte åt hennes behag, det beröm han slösade på hennes person, det låf han gaf hennes egenskaper, — allt var en triumf, för mitt älskande hjerta. Det kände icke sveket, detta oförfarna hjerta, och kunde icke misstänka vänskapen för ett förräderi, som förutsatte så mycket förderf i tankesättet.

Fjorton dagar derefter såg jag L— och U— åter tillhopa, och det glädde mig att finna deras ömsesidiga bemötande mera förtroligt. Jag märkte väl någon köld i hennes uppförande mot mig: men detta förekom mig hvarken främmande eller underligt; ty jag kände vissa olikheter i hennes lynne, som ofta föranledde till dylika förändringar. Nej, jag kunde hvarken misstänka henne eller min vän. Jag var blott glad, att jag kunnat skaffa dem begge en tillökning i måttet af deras nöjen.

Men snart rycktes bindeln från mina bländade ögon. Några oförsiktigheter från deras sida röjde tydligt, att allt icke var som det borde vara; och svartsjukan, som med alla sina qval började rasa i min själ, gjorde mig uppmärksam och spanande. Slutligen upplyste mig ett oförsegladt bref, som genom en vårdslöshet af L— fallit i orätta händer, fullkomligt om mitt öde. Han hade lömskt förtalat mig för U—, och lyckats i sitt oädla anslag att draga hennes ömhet ifrån mig.

Ack! mitt hjerta blöder ännu i denna stund, när jag påminner mig det fruktansvärda intryck, som denna underrättelse gjorde på hela mitt väsende. Med en döendes ångest kände jag styngen af den morddolk, som en väns hand stött i mitt bröst. Jag stormade icke, jag klagade icke; men min förtviflan yttrade sig i en ström af ymniga tårar, verkliga blodstårar, ty de gretos af mitt hjerta. Att U— kunnat öfverlemna sig åt en annan, det förekom mig ej underligt; ty hon var flicka, och L— ägde många yttre egenskaper, som hon måste sakna hos mig, ehuru hans kärlek visst alldrig kunde ställas i jämnförelse med min rena bepröfvade kärlek; men att han så med otack och svek kunnat stöta mitt redliga hjerta ifrån sig, det gick mig som en eldslåga genom själen, och gjorde mitt bröst otillgängligt för alla tröstegrunder, som mina vänner sökte att meddela mig.

Jag skref till U— ett bref, fullt med de ömmaste förebråelser. Jag afsade mig alla anspråk på hennes hjerta, endast hon uppriktigt för mig ville tillstå, att hon älskade L—. Till honom skref jag äfven, och tilltalade honom billigt med den förolämpade vänskapens språk. Nu, då han såg sig förrådd, ändrade han alldeles uppförande: han svärtade mig öfverallt, och sökte inbilla hela verlden, att jag förlorat förståndet.

Och ändå var jag nog svag att vid vår första sammankomst dåras af en hycklad försäkran, att han af mig var misskänd. Ändå var jag färdig att i en svaghetsstund svärja glömska af det förflutna, vid en ed af U—, att hennes vänskap för mig ännu var lika öm, trots mina misstankar. — Men händelsen nalkas sitt slut, och jag har allt för länge uppehållit dig vid densamma.

U— visade mig väl nu samma ömhet och förtroende som förr; men från säker hand fick jag dock veta, att L- och hon icke upphörde att i hemlighet underhandla med hvarandra. Detta stadgade det beslut jag redan i förhand fattat, att draga mig undan stormen; och min far, som insåg vådligheten af min belägenhet, lofvade mig understöd till fullföljande af mina studier vid akademien. En viss Ö—, som ägde någon förmögenhet, friade imedlertid till U—; han fick hennes fars samtycke, och U—, måste uppoffra sin böjelse för sin fars

vilja. Jag påskyndade min resa för att ej blifva vittne till det löfte, som för evigt skulle beröfva mig henne. Ännu en gång gret jag i hennes armar, och sade henne ett farväl, som jag trodda skulle blifva det sista. Jag kom till Upsala — och under ett års vistande der bemödade jag mig förgäfves att plåna hennes bild ur mitt hjerta. Jag kom till Stockholm — och ännu var hon mitt käraste tankeämne; men förströelser och nöjen och en ny hvirfvel af bekantskaper nedqväfde dock snart min passion och skingrade min svårmodighet. Jag utrymde åter mitt hjerta för glädjen, och de töknar försvunno, som tillmulnat utsigterna för min framtids hopp.

Bäste vän! du har här en trogen tafla af de händelser, hvarmed kärleken än förljufvat mitt lif, än spridt mörker och lidande öfver min bana. Jag hade mycket att tillägga i detta ämne, och många anmärkningar att göra öfver de förvillelser och misstag, hvartill passionerna förledde mig; men tiden tillåter mig ej att följa den böjelse, hvaraf jag känner mig för ett dylikt företag. Dessutom har detta bref mot min vilja redan blifvit alltför långt; och jag måste till en annan gång uppskjuta med berättelsen om den resa, som jag nämnt i början häraf. Farväl!

———

Tionde Brefvet.

——

O— den 20 Julii.

Ce n’est point parceque nous sommes faibles, mais parceque nous sommes Lâches, que nos sens nous subjuguent toujours. Quiquonque craint moins la mort que le crime n’est jamais forcé d’être criminel.

J. J. Rousseau.

Huru svagt är icke menniskjohjertat, bäste vän! Om ej dygden betäcker det med sin guddomliga Egid, och som oftast genom sina varnande ingifvelser vinkar det tillbaka från förvillelsen, så kämpar det fruktlöst mot sina tyranner, passionerna. En vink från deras sida — och det måste lyda, det måste följa den flödande ström, hvaraf det borrtryckes.

”Och detta språk nyttjar han omedelbart efter att hafva sett U—! Det står alldrig rätt till med honom!” — Så torde du tänka, när du läser dessa rader. Men du bedrar dig, min vän. Om än min första känsla vid U—s åsyn var en gärd åt menskliga svagheten, så kan du dock vara öfvertygad, att den andra var ett offer åt dygden. De efterdömen af förskämda seder och flyktiga tankesätt, som i Stockholm dagligen framställt sig för mig, hafva icke så qväft all god böjelse i mitt hjerta, att jag utan fasa skulle kunna utsträcka min hand för att öfva våld mot naturens och ordningens heligaste lagar. Och vore jag än en samvetslös affälling från dygden, så skulle dock hvarje blick af de goda varelser, som här omgifva mig, kalla mig åter till dess dyrkan, och öfvertyga mig om helgden af dess fordringar.

Men nu till min berättelse. — Den i början af mitt förra bref omnämnda resan till H— gick sent om måndags afton för sig, och efter öfvenskommelse skulle vi öfver natten ligga på K—, der U— bor. Vår väg gick genom behagliga ängar, hvilkas grönska förhöjdes af den inbrytande skymningen. Vädret var lugnt. De åldriga asparna stodo i sitt tysta majestät, och ingen fläkt skakade deras löf. Några skogsfoglar uppskrämdes här och der af bullret från våra hjul, och en svärm af mygg dansade framför oss i de sista solstrålarna. ”Gud, hvilken skön afton!” ropade min moster med en andäktig blick åt molnen. ”Så lugn, så lik vår lyckliga barndom!” hviskade H— F—, och torrkade borrt en tår. — Jag kunde icke säga något. Den allsmäktiga kraft, som ryckte hela mitt väsende med sig, band äfven min tunga, och inskränkte min förmåga till en enda stor och högtidelig känsla.

Men småningom förvandlades denna känsla till en viss namnlös oro, till en viss oredig fruktan, som öktes i den mån jag nalkades K—. Jag kom ihåg det förflutna, och bäfvade för en ny svaghet. Men jag beslöt att väpna mig med mod, och vara på min vagt mot alla de försök, som mina känslor kunde göra att öfverrumpla mig.

”Kommer icke någon der borrte emot oss?” ropade hastigt min moster, och pekade framåt vägen. Jag följde hennes finger med min blick, och blef på något afstånd varse U— och hennes man, som underrättade om vår ankomst, gått ut att möta oss. Ack, det är hon! det är hon! sade jag, och lät tömmarna falla ur mina händer. Det blef så varmt, så oroligt omkring mitt hjerta. Jag kunde blott med monosyllaber besvara de frågor mitt resesällskap gjorde mig, och sönk liksom tillbaka i det förflutna, hvars scener med eldsdrag målade sig för min själ.

Nu voro U— och Ö— hos oss, och vi stego ur våra voiturer för att helsa på dem. ”Ack, så ha vi dig då ändteligen här!” ropade U—, och kom med en systers glädje emot mig. Jag tryckte henne ömt i mina armar, och en återhållen tår glänste i mitt öga. Hennes man emottog mig med en viss kall höflighet, som är honom alldeles egen, och tycktes ännu icke hafva glömt — Dock, ej ett ord mer derom. Det var en tid då jag af honom misskändes, emedan han såg allt genom kärlekens bedrägliga förstoringsglas. Denna tid är nu, som jag hoppas, förbi; och de dikter calomnien uppspunnit för att svärta mig, äro nog orimliga, för att öfvertyga hvarje tänkande menniskja, att de endast kunnat äga verklighet i några illasinnade förtalares hjernor.

Min moster ville gå, och jag erböd U— att åka i min kärra det återstående af vägen. Hon antog tillbudet, och nu fick jag tillfälle att nogare betrakta henne. Hon var sig ganska lik, kanske något förändrad till hy och liflighet, men dock sig ganska lik. Hennes ansikte hade fått ett visst uttryck af godhet, som dubbelt ökte dess naturliga behag; och en värdighet, som jag tillförne alldrig hos henne funnit, röjde sig i hennes väsende, och ingaf en med förtroende blandad vördnad. Under likgiltiga samtal, hvari det öfriga sällskapet äfven tog del, framkommo vi till hennes hemvist, som ligger vid en majestätisk flod och är omgifvet af leende ängar, U— införde mig med glad beställsamhet i sitt hus, och bad mig vara välkommen. Hon visade mig med en moders sälla blick sin lilla tvååriga son, som i sött slummer låg uti sin vagga. Jag kysste rörd barnets kind, och skulle med lika ren känsla hafva kysst modrens, om icke hennes Argus stått der med sina hundrade ögon och granskat hvarje blick som vi kastade på hvarandra.

Sedan vi pratat borrt en par timmar, påminte vi hvarandra om nödvändigheten att sofva, för att i god tid följande morgon kunna fortsätta vår resa, och åtskilldes. Öfverlemnad åt mig sjelf, gaf jag mina känslor friare luft; och nu uppstod en strid mellan mitt hjerta och mitt högmod, hvilken varade en god del af natten, och jagade sömnen från mina ögonlåck. — Förakta denna qvinna, som så hårdt behandlat dig, och uppoffrat din trogna kärlek för sina flyktiga infall! sade högmodet. — Var hennes vän, sade hjertat, ty hon är U—! — Men denna U— har utan betänkande öfverlemnat sig åt en annan, som icke är din vän, invände högmodet, och hennes fordna uppförande bör lätt leda dig på den misstanken, att den tillgifvenhet hon nu visar dig endast äger fåfänga till grund. — Men hon är dock U—; hon är dock U—! sade hjertat — Och hjertat segrade. Jag beslöt att glömma alla de oförrätter jag lidit, och vara U—s vän — och huru kunde jag väl annat? Vore det väl ädelt af mig, att med förakt stöta ifrån mig ett hjerta, som med välvilja och godhet kommer att belöna mig för fordna uppoffringar, och det i ett ögnablick, då ett dylikt förfarande från min sida mer än någonsin skulle förödmjuka detsamma? Vore det icke hårdt att så behandla en flicka, som väl upphörde att älska mig, när hennes känsla talade högre för en annan, men alldrig upphörde att vara min vän, och göra mitt värde den rättvisa det förtjente? Nej — du skall medgifva det, bäste vän — mitt hjerta hade rätt, och jag gjorde väl att jag icke lät förvilla mig af mitt högmods origtiga slutkonst.

Med denna föresatts somnade jag, och ännu var den lika fast i min själ, när jag om morgonen uppsteg, inan solen hunnit öfver horizonten. Mitt sällskap var redan uppe före mig, och vi fortsatte genast vår resa. U— och Ö— följde äfven med. Det var en vacker morgon, och man kan icke föreställa sig skönare utsigter, än

dem man äger på denna väg. Naturen har öfverallt slösat med sina skatter, och hvart du vänder ögonen ser du taflor, som skulle förtjena att sysselsätta en Hillerströms pensel. Det var mig så ljuft att göra mina följeslagare uppmärksamma på dessa naturens skönheter, och isynnerhet min goda moster, som äger nog både smak och känsla för att kunna döma öfver dylika ämnen. Det glädde mig att höra de träffande och naïva anmärkningar hon gjorde; och jag ville läsa i denna rena själen, för att hemta ämnen till de målningar, hvarmed jag gerna önskade att kunna pryda mina bref.

Ack, du skulle känna detta fruntimmer, bäste vän. Öm och välgörande, vet hon icke något större nöje, än att bereda deras lycksalighet, som omgifva henne. Hon är så god, att hon gerna uppoffrar sina egna beqvämligheter, sin egen sällhet för att aftorrka de tårar hon ser en annan fälla; och hon är så mild, så skonsam i sina omdömen, att hon skulle taga sjelfva lasten i försvar, om man gjorde den några obilliga tillmälen. Med detta förträffliga, för hela menskligheten väl brinnande hjerta, förenar hon ett ljust och städadt förstånd, och ett behag i sitt omgänge, som gör henne interessant för hela verlden. Också älskar hela verlden den goda L— G—, och eftersträfvar att äga hennes sällskap. I min fars hus har hon nu snart i tolf år företrädt en mors person på ett sätt, hvari få mödrar lära kunna likna henne. Den ömhet hon visat och ännu dagligen visar mig och mina syskon, är så mycket öfver allt hvad jag kan säga derom, att jag icke ens vågar försöka en teckning deraf. Jag har alltid varit hennes gunstling, om annars ett sådant hjerta som hennes kan äga någon predilection. — Ja, du skulle känna min goda moster, bäste vän, säkert skulle du liksom jag både älska och vörda henne.

Men denna digression förde mig alltför långt från mitt ämne. — Klåckan sju framkommo vi till H—, och begåfvo oss genast till det i brunshuset församlade sällskapet. Jag fann der fiera bekanta, af hvilka jag isynnerhet får nämna den gamle vördnadsvärde gråhårsmannen F— och dess fru. Sedan dricknigen var förbi, följde vi dessa sistnämnda till stället der de bodde, för att hos dem tillbringa dagen. Vi åto der middag; och mitt hjerta har alldrig villigare öfverlemnat sig åt glädjen, än vid denna måltid. U— föreslog vänskap och broderskap mellan mig och sin man, och med glasen i hand lofvade vi hvarandra evig glömska af alla fordna misshälligheter. Jag skall åtminstone på min sida alldrig behöfva göra mig den förebråelsen, att jag brutit detta mitt löfte.

En Baron L— var äfven med i sällskapet, och lifvade med sin munterhet nöjet i vår förtroliga krets. Han är en man med mer än vanliga egenskaper, och äger ingen af de fördomar, som merändels sticka fram hos personer af hans stånd. Resor öfver nästan hela Europa hafva bildat hans förstånd, och förskaffat honom en verlds- och menniskjokännedom, som gör hans omgänge på en gång behagligt och lärorikt. I en af de högre graderna har han såsom Militaire tjent Fäderneslandet, och är ej eller alldeles obekant på den politiska carrièren. Jag fann mig oändeligen väl i hans sällskap, och fick af honom flera upplysningar rörande de förändringar, som tilldragit sig i Frankrike. Ehuru missnöjd med den oreda som der utmärker styrelsen, röjde han dock tydligt att han är en vän af menniskjans rättigheter, och nämnde engelska Constitutionen såsom ett mästerstycke i dess ursprungliga renhet. Få Baroner tala med den opartiskhet om obilligheten af exclusiva rättigheter, som han; och få Baroner äga hans skicklighet att hos sina egna personer göra bördens och rangens företräden drägliga.

Sedan jag med honom pratat borrt en god del af eftermiddagen, gjorde jag fruntimren sällskap på en promenad, hvartill den sköna aftonen uppmanade dem. Jag räckte U— handen, och nu gingo vi der på samma förtroliga vis, som när jag för fyra år sedan i min svärmande förtjusning följde henne såsom hennes skugga. Väl ville åter mången nedqväfd känsla resa sig i mitt hjerta; men jag skämtade borrt min förlägenhet, och slog alla för mitt lugn vådeliga föreställningar ifrån mig. Den förtjusande anblicken af naturen omkring mig delade äfven min uppmärksamhet, och gaf en nyttig diversion åt mina känslor. Och — jag kan säga det utan skrymtan, bäste vän — alldrig har dygden ägt en skönare triumf i mitt hjerta, än just i detta ögnablick: hon hviskade så öfvertygande om vådan och brottsligheten af ett nytt öfverlåtande åt min

fordna passion, och böd mig icke förgifta den sällhet och det lugn, som nu gjorde mig och dem som omgåfvo mig så lyckliga.

Vi ställde vår gång till negden af E—n. Du skulle se detta ställe och denna sköna pittoreska negd. Vackrare kan ej någon finnas på hela Guds vida jord. På en behaglig kulle, som är medelpunkt för err stor med höga fjällar omgifven landsträcka, ser du i kretsen af flera med bästa smak och ordning anlaggda hus, en majestätisk byggnad, hvilken dominerar de kringliggande felten, och gör den skönaste contrast med de i grupper kringströdda bondbyarna. Till vänster är en gles lund af åldriga ekar, hvilkas åsyn påminner om förflutna tidehvarf och öppnar hjertat för denna ljufva svårmodighet, som så mycket älskas af känslofulla själar; till höger åter ser du en behaglig sjö, hvars med gårdar, sädesfelt och leende ängar prydda stränder återbilda sig i den spegelklara böljan. Midt för byggningen ligger kyrkan i landtlig enformighet med sin klåckstapel, sina grafvar och trän, dem din inbillning låter de dödas skuggor kringsväfva; och i nära granskap derintill bjuder dig en täck löfäng svalkans behag, och kallar dig til hvila på stränderna af de bäckar, som med dödsmelodier sorla derigenom. Men älskar du att se naturen i dess vildare förhållanden, eller vill du med en enda blick öfverskåda hela denna sköna tafla, så gå öfver den för vindarna fläktande ljungheden, som på en annan sida möter din syn, och uppstig på berget der borrte, der orörliga stenmassor äro uppstapplade på hvarandra, och tyckas trotsa den frätande tand, hvarmed tiden hotar alla skapade ting, som uppfylla jorden.

Bland dessa naturens rörande scener gick jag under förtroliga samtal med mina vänner, och lät min känsla i dess glada förtjusning svärma ut till den yttersta grad af öfverspänning. Sällhetens leende drömbilder framskymtade åter för min af dessa hopade väckelser uppbragta phantasi; och sjelfva de alfvarligare föreställningar, hvarmed mitt förnuft sökte att bringa mig till sansning, antogo glädjens ljusa gestalt och spridde nya hopp i min svärmande själ. En lefvande namnlös kraft genomströmmade hela mitt väsende, och en philantropisk välvilja eldade mitt hjerta för allt det som omgaf mig. Jag smög mig närmare intill U—, och tryckte mechaniskt hennes hand, som hvilade uti min; jag förde den äfven lika mechaniskt till mina läppar, och skulle i detta ögnablick hafva gjort det med hvarje älskvärdt fruntimmers hand, som förekommit mig.

Under återvägen kommo U— och jag händelsevis att gå efter det öfriga sällskapet. Fördjupade i ett samtal öfver något helt obetydligt ämne, märkte vi ej, att vi skillt oss från våra följeslagare, förrän desse redan framhunnit till H—. Nu ökte vi vår gång; och då U—, under det vi gingo öfver gården, sade mig någon ting förbindligt, som dock ej hade minsta gemenskap med det förflutna, kysste jag tvenne gånger hennes hand. Sista gången kom jag af en händelse att kasta ögonen åt ett fönster, och se! Ö— mötte mig der med en blick, uti hvilken den oerfarnaste skolat läsa förtrytelse och svartsjuka. Evigheten är då redan förbi tänkte jag, och gick in. Ö— kom emot oss i dörren, bemäktigade sig genast af U—s person, och röjde genom ovanlig beställsamhet och häftiga kärleksbetygelser tydligt sin svaghet. Känslan af min oskuld och medvetandet af mina obrottsliga afsigter borde väl trygga mitt lugn och göra mig kall för den oförrätt jag led genom hans misstankar; men det smärtar dock, äfven det renaste hjerta, att se sig misskändt. Jag gick ledsen till andra ändan af rummet, satte mig der, och svor i mitt sinne öfver de oroliga hufvuden, hvilka med afund och misstroende förgifta hvarje liten glädje, som vi kunde äga här i lifvet. Nu kallades Ö— tillbaka till spelbordet, som han lemnat, och U— kom borrt till mig i min vrå och satte sig vid min sida.

”Hvarföre så tyst?” sade hon, och räckte mig handen. Jag grep efter densamma, och blef dervid varse en ring, som jag i den lyckliga epoken af min kärlek gifvit U— till julklapp. Öfvervåldigad af sönderslitande påminnelser vid denna syn, steg jag hastigt upp utan att svara, vände mig om, och skyndade ut, för att ej gifva mina tårar till skådespel åt dem som omgåfvo mig. Jag ville derifrån, och lät till den ändan hålla min kärra i ordning. De andre, som sågo mina anstalter, lagade sig äfven till afresa, och snart foro vi. Så länge Ö— och U— voro i vårt sällskap, satt jag tankfull och tyst; men knappt hade de lemnat oss, förrän jag för min

moster och H—F— började en föreläsning om svartsjukans vederstygglighet, hvilken varade hela öfriga vägen. Jag skulle anföra de argumenter jag dervid nyttjade, om jag icke ville spara ditt redan tröttade tålamod, och sjelf undvika att känna den ledsnad, hvarmed jag alltid talar öfver dylika ämnen. Lef väl!

———

Elfte Brefvet.

——

O— den 29 *Julii.*

Je ne sais point au ciel placer un Ridicule,
D'un Nain faire un Atlas, ou d'un Lache un Hercule,
Et sans cesse en esclave à la suite des grands,
A des Dieux sans vertu prodiguer mon encens.
Boileau.

I Stockholm måste jag ofta genom onyttiga och bullersamma förströelser mörda tiden, för att icke sjelf blifva mördad af ledsnaden. Här åter njuter jag den flyende minuten, och önskar mig mången gång en Guds allmakt, för att i dess flykt kunna hålla den tillbaka. Jag hastar från nöje till nöje, liksom fjäriln från blomma till blomma, och öfverallt följes jag af glädjens ljusa Genius, hvilken med veftningen af sina vingar jagar alla bekymmer ur min själ. Dagarne förekomma mig som ögnablick; ty jag är lycklig.

Större delen af förra veckan tillbragte jag på E—. Herr M—, som är bror af herrn i huset, kom dit, och hade den godheten att villja behålla mig hos sig. Han är en i alla afseenden ovanlig menniskja. Med ett snille, som gjort honom utmärkt bland våra författare, förenar han ett interesse i sitt väsende och en konst att förtjusa, som drager alla hjertan till honom. Redan som yngling blef han af Regeringen med oinskränkt förtroende nyttjad till vigtiga förrättningar, och vid fyra af Europas större hof har han lärt att känna menniskjan. Han har varit fattig, förföljd, landsflyktig och utan utsigter; han har ägt millioner, och haft en Furstes anseende. Du må sjelf döma, bäste vän, om det för den oerfarne ynglingen, som oviss och fruktande nyligen för första gången styrt ut på det stormande verldshafvet, var af någon nytta att höra denne bepröfvade man berätta om sin kamp mot lyckans ebb och flod, och om de vindkast, som mången gång kommit hans julle att kantra. Jag vill ej utlåta mig öfver de händelser, som skillt honom från allmänna ärenderna: må hända kunna de på något sätt rättfärdiga den stränga dom verlden öfver honom fällt; men det vet jag, att hans hjerta är godt, och att tillfälligheter mera än egit förvållande beredt de missöden, som drabbat honom.

Skilld från verlden lefver han nu i det philosophiska lugn, som ägnar den vise och är mera värdt än alla Monarkers nåd. Med en trygg blick tillbaka på den stormiga bana han lemnat, är han nöjd att bereda deras förtjusning som omgifva honom; och han bereder den genom sina talanger, sin erfarenhet och sitt hjerta. Små korrtsynta själar kunna icke förlåta honom, att han en gång varit lyckans gunstling; men den upplyste och fördomsfrie mannen ger honom gerna den gärd af aktning, som han skattar åt hvarje förtjenst, och vänskapen håller honom fullkomligt skadeslös för lyckans oförrätter. Han besöker ofta sin bror, hvars barn älska och vörda honom som en far, hvilket han äfven genom sin kärlek för dem förtjenar. Det är en glädje att se, huru han arbetar på utvecklingen af de frön till dygder och talanger, som naturen inlaggt i de älskvärda flickornas hjertan.

Du skulle känna dessa sköna, goda flickor, min vän, och jag är säker, att du skulle älska dem. Du skulle liksom jag njuta behaget af deras omgänge, liksom jag läsa i deras ömma, oskyldiga själar — och du skulle medgifva, att få af deras kön förtjena att med dem ställas i jämnförelse. På några nuancer när likna de

fullkomligt det sköna ideal, hvarom jag så ofta talat med dig — på några nuancer när: märk det, min vän; ty du kunde annars misstänka, att detta låftal vore mindre tillförliteligt. Ej eller får du tro, att någon annan godhet från deras sida än vänskapens, intagit mig till deras fördel. Denna släckta blick, denna insunkna kind äro ej mer af något behag, och göra ej eller något anspråk på att behaga. Visst älska de goda flickorna mig; men så älskar en syster sin bror — och denna kärlek är dock af alla den bästa.

Deras sätt att förhålla sig är så godt, så mildt, så ädelt. Det är ej denna styfva, konstlade artighet, denna frivola ton, som man med någon rättvisa förebrår våra fruntimmer i Stockholm; icke heller denna ofta ända till affektation drifna oskuld, denne alltid motbjudande flepighet, som vanligen röjer sig hos flickor på landet: det är stadsdamens städade väsende och landtflickans sediga menlöshet i en skön förening. Och är icke detta allt hvad du och jag fordre hos en flicka, bäste vän? Och är icke landet rätta verkningskretsen för dessa dygder? Jag ser här alldrig någon god, älskvärd qvinnovarelse utan att påminna mig hvad Rousseau säger: ”*Jamais la beauté ne regne avec plus d’empire qu’au milieu des soins champêtres. C’est là que les graces sont sur leur trône, que la simplicité les pare, que la gaité les anime, et qu’il faut les adorer malgré soi.*”

Jag var tre dagar på E—, och hvar dag hade sina nya nöjen, och hvart nöje hade sitt nya behag. Att vid sidan af mina vackra vänner svärma omkring i den sköna trägården, tala med dem om naturen, om vänskapen och vår barndom, sitta med dem i skuggan af några sammanflätade trän, och höra den söta A— med en ängels uttryck och känsla sjunga någon god visa, var nog för att i min själ väcka aning af ett arkadiskt lif. Dessutom hade jag mina sälla mellanstunder med min älskade I— P—, som äger så många anspråk på min vänskap. Om qvällarna dansade vi. Du känner mina tankar om detta nöje, min vän: i städerna är det ofta en vehickel för lasten; här är det ett älskvärdt utbrott af oskuldens menlösa glädje. Det är ej konstens, det är ”*det fria nöjets otillärda dans*,” som Kellgren säger. Kunde jag alltid dansa med lika ren och lycklig känsla som här, så skulle dans blifva det käraste af alla mina tidsfördrif.

Vid min hemkomst från E— thorsdags föremiddagen, mötte mig mina systrar med den underrättelsen, att min äldre bror, som vistas i W—d tolf mil härifrån, uti bref till min far lofvat att i dag vara hos oss. Hvilken tidning, bäste vän! Jag skulle få återse honom, med hvilken jag hand i hand vandrat genom lifvets gladaste ålder — honom, som genom efterdömet af sina dygder, genom sina råd, sina ömma föreställningar mången gång ibland verldens förförelser sparat mig smärtan af en för sen ånger! — O, min vän, hvilka njutningar gifva oss icke naturens känslor! Och större delen af dessa njutningar skulle dock blott vara inbillade? Nej, broderliga kärlek, du är ingen chimêre!

Vid middagstiden ankom min bror. Du känner honom till det yttre, bäste vän; men hans goda hjerta, hans ljusa förstånd, hans grundliga kunskaper, hans rena, ädla, obefläckade själ känner du icke så som jag. Det är sant, man behöfver blott se honom för att älska honom: ty denna värdiga enfald, detta okonstlade omgänge äger dock alltid sitt behag; men med en blick i hans själ lär man äfven att högakta honom. Han är till seder och tankesätt ett älskvärdt phenomèn bland vårt tidehvarfs ynglingar.

Min far, som gått till B—, der U—s föräldrar bo, kom hem om afton. Hvilken scen, min vän! Han stod nu i kretsen af alla sina barn. ”Goda, beskedliga barn!” sade han med en tacksam blick åt himlen — och våra hjertan öfverflödade af de saligaste känslor.

Min bror och jag ha de här tre dagarne gjort vår Eriksgata hos våra kringboende vänner, och öfverallt har vänskapen för oss beredt små högtider. I går voro vi tillika med moster och våra syskon i kyrkan, och åto middag på B—. Ö— och U— voro äfven der. Det var på detta ställe, min vän, som jag så mången gång varit lycklig hos denna sistnämnda, och som jag vid hennes sida drömt borrt mina skönaste dagar. Jag satt nu bredvid henne på samma soffa, der jag förklarat henne min kärlek, under samma lindar, i hvilkas bark hennes och mitt namn stodo inskurna; jag var i den kammare hon fordom bebott, och såg utan för dess

fönster samma lilla trägård af körsbärsträn, som varit skådeplats för mången skön scen i vår lyckliga ålder. Vi gjorde en promenad genom en annan trägård framåt kyrkan, och öfverallt stod det förflutna för mig. ”Mins du —” sade U—, och ville utan tvifvel påminna mig någon händelse från dessa leende dagar. Ja, svarade jag hastigt, och tryckte hennes hand: ja, jag mins, och mins alltför väl för mitt lugn; men lät oss ej tala derom, bästa U—: lät oss icke minska vår närvarande sällhet genom den föreställningen, att vi en gång voro ännu lyckligare.

Nu fick min moster det infallet, att vi skulle göra visit hos ett förnämt herrskap, som bor i granskapet af B—. Detta infall behagade mig ej. Hvarföre fly den sällhet vi här äge, sade jag, för att underkasta oss det qväfvande tvång, som säkert blir vår lott på ett sådant ställe? Hvarföre uppoffra vår glada, lyckliga frihet för den usla äran, att tillbringa några ledsamma timmar i ett förnämt sällskap? Lät oss bli qvar här. Här blandar sig ingen bitterhet i vår känsla. Här äre vi så lyckliga. Vi känne icke här bristen af börd, af anor, af titlar; ty vårt hjerta säger oss, att vi ej behöfve dem. Der åter blir förhållandet helt olika: vi komme i en krets af menniskjor, som i det afseendet tänka långt annorlunda än vi; och med den tvungna aktning vi måste visa företräden, dem slumpen beredt, smyger sig äfven oförmärkt en viss missnöjd och förödmjukande känsla i vårt hjerta. Lät oss bli här. — ”Nu räsonerar du falskt,” invände min moster. ”En god och hederlig menniskja är öfverallt lycklig. Dessutom känner du icke detta herrskap. Det har öfverhopat din far, mig och dina syskon med godhet, och äger således verkliga anspråk äfven på din erkänsla. Det är din skyldighet att ådagalägga den medan du är här, och det kan ej ske annorlunda än genom en uppvaktning.” — De förnämas godhet mot personer af min fars, mosters och mina syskons oberoende, svarade jag, kan ej bestå i annat än en viss artighet, som ofta är mera förödmjukande, än verkliga förolämpningar. Det är just denna mördande artighet jag vill undvika. Den är högmodets och andryghetens triumf. — ”Ingen orättvisa!” ropade min moster. ”Paradoxer!” mumlade Ö—. ”Detta herrskap är dock ett undantag,” sade H— F—: ”Fröken äger alla de egenskaper du fordrar hos en flicka.” — ”Ack ja, och älskar oss så ömt!” inföll min yngsta syster. — Goda varelser! ropade jag: J känna icke menniskjorna. Lät oss gå.

Vi kommo till stället, och jag frestades nästan att tro, det jag misstagit mig. Sådana har jag ganska sällan funnit personer ur de högre stånden. Höflighet utan affektation och nedlåtande utan anspråk utmärkte alla deras handlingar. Frun tycktes vara sjelfva ädelmodet, och hos fröken framlyste på en gång behaget, snillet och godheten. Det var ett nöje att höra den sistnämndas sanna och naïva anmärkning öfver några skrifter, dem jag kom att nämna, och i synnerhet behagade mig det förtroliga sätt, hvarpå hon bemötte mina systrar och de öfriga flickorna. Jag fann mig ganska väl, och tillbragte en rätt rolig timma.

Men nu rullade en vagn öfver gården, och den förnäma fru —m hoppade derutur. Hennes bestjernade man var äfven med, och frun och fröken skyndade ut att emottaga dem. De fördes in i rummet. Fru —ms ansikte är en lefvande stamtafla. Stoltheten sitter i hennes intet sägande blick, och hennes nobla air är lika platt som hennes gorge. Hennes tal är ett barnsligt, tanklöst joller, hvilket vittnar om lika tomt förstånd som förtorrkadt hjerta, och hela hennes person är en fullkomlig carrikatur af stora verlden. Sedan hon kastat några föraktliga blickar på oss andra, började hon berätta om Grefvar och Baroner och Öfverstar och Generaler, och Gud vet hvad allt; och den annars goda och artiga fröken glömde för dessa granna ord alldeles sitt öfriga främmande. Jag lekte med ett litet barn af tre eller fyra år, som okunnigt om sina anor rätt förtroligt höll sig till mig, och flickorna sutto tysta och öfvergifna i sin vrå och plåckade sönder sina törnrosor, hvarmed de om morgonen prydt sig till sinnebild af sin oskuld och glädje.

En promenad genom trägården till den vackra parken som ligger der utanför, gaf luft åt våra känslor. Vi behöfde ej söka ensligheten; ty vårt förnäma sällskap lemnade oss alltid på något afstånd. Ser ni! sade jag, och trängde mig mellan flickorna. De tryckte mina händer, och tego. Så göra alltid de förnäma, fortfor jag: om de någon gång nedlåta sig till personer af lägre stånd, så sker det antingen emedan de hafva ledsamt och icke på annat sätt kunna fördrifva sin ledsnad, eller ock emedan deras högmod smickras af den

öfverlägsenhet, som deras rang ger dem; de äro artiga för att få herrska; de caressera, emedan de villja tillbedjas. Men följ dem i kretsen af deras likar — och masken skall falla. — ”Du kan i allmänhet ha rätt,” inföll min goda moster; ”men så strängt få vi dock icke döma detta hederliga herrskap. De rätta sig efter bruket, och det böra vi förlåta dem.” — Ja, svarade jag: och för att icke blifva tvungne att glömma denna visst ädla plikt, så lät oss genast vända om i vårt lugn.

Flickorna instämde häruti, och vi dröjde ej att taga afsked. Under vår förtroliga vandring hem glömde vi snart den förnäma frun; och om vi någon gång påminte oss henne, var det endast för att skratta åt den stolta air och de verkliga fadaiser, hvarigenom hon sökte gifva sig anseende. — ”*O homme petit et vain! montre moi ton pouvoir, je te montrerai ta misêre.*”

Förlåt, bäste vän, den oredighet, som råder i detta bref. Min bror måste i morgon resa härifrån, för att åter infinna sig på sin post, och jag är skyldig honom alla de ögnablick vi ännu kunne njuta tillhopa. Jag har tillbragt dagen i hans sällskap. Hans redliga hjerta blöder vid den föreställningen, att han nu åter för en lång tid måste lefva skilld ifrån mig;

”*Och ännu — du mig förlåter! —*
Står han lutad mot mitt bord,
Suckar, säger ej ett ord,
Ser åt himmelen och gråter.”

———

Tolfte Brefvet.

——

O— den 9 Augusti.

Ehret die Frauen! Sie flechten und weben
Himmlische Rosen ins irrdische Leben.
Schiller.

Vi göre dem ofta orätt, dessa älskvärda varelser, som med blommor beströ vår väg genom lifvet. Vi sätte icke det värde på deras dygder, som de förtjena, och fäste oss allt för mycket vid de fel, som vår egen dårskap eller en förvänd uppfostran gifvit dem. De äro dock vår ljufvaste tröst under lifvets vedermödor, och gjuta ofta balsam i de sår, som vidriga öden gifva oss, och hvaraf våra hjertan annars skulle förblöda. Hvem har icke känt den välsignade kraften af en mors, en systers, en älskarinnas ömhet, och hvem har icke derigenom blifvit pliktig att vörda den älskvärda hälften af menniskjoslägtet?

Också jag har ofta förgätit denna plikt, och dömt ett helt vördnadsvärdt kön efter några föraktliga individuer deraf, som urartat från dess ursprungliga värdighet, och antingen blifvit slafvinnor af fåfängan, eller nedsunkit i skarnet af de menskliga passionerna. Jag finner nu min orättvisa, och vill försona den genom det renaste offer på de qvinliga dygdernas altare. Och hvad värdigare offer kan jag väl bringa dem dessa dygder, än ett manligt beslut i min själ, att alldrig våga något försök mot deras renhet? — Det är ju den starkares plikt att understödja den svagare, och hur göre i allmänhet vi karlar? Vi betjene oss förrädiskt af den qvinliga svagheten, och blifve mördare af den oskuld och dygd, hvars försvarare och stöd vi efter naturens ordning borde vara.

Sedan jag sist skref dig till, har jag i sällskap med min moster, samt U— och H— F— rest öfver halfva provinsen, och denna resa har gifvit mig anledning till ofvanstående reflexioner. Jag har blifvit öfvertygad,

min vän, att naturen gifvit qvinnan andra långt ädlare behag, än dessa yttre retelser, som väcka begären och förnöja sinligheten. Jag har funnit dess hjerta öppet för vänskapen, varmt för tacksamheten, lågande för dygden, och mäktigt af alla goda och ädla böjelser. Hvilken himmel kunde vi icke äga här på jorden, om vi, i stället att nedqväfva dessa lyckliga anlag, utvecklade dem, och i qvinnans dygder och fullkomlighet sökte, hvad Allmakten ville att vi i dem skulle finna — vår lycksalighet och förädling!

Samma dag min bror lemnade oss, reste vi till U—s och H—F—s äldre syster och svåger på det vackra F—, som ligger fem mil härifrån. Hos dem tillbragte vi fyra lyckliga dagar. I den älskvärda L— L— F— är mitt ideal af en fullkomlig maka och husmoder realiseradt. Hennes man har följt sitt tidehvarfs upplysning, och förenar en stark carakter med många intagande egenskaper. Han har af Rousseau lärt att uppfostra sina barn, och jag känner få som äga hans skicklighet i denna stora konst. Man kan ej föreställa sig någon ting älskvärdare än de söta barnen, som alla hafva sin rôle att spela, och i snille och vett mycket öfverträffa andra barn af lika ålder.

Detta bref blefve en bok, om jag skulle uppräkna alla de ställen jag besökt och berätta alla de små händelser jag haft på dessa få dagar. Allt nog, jag har varit lycklig, och — hvarföre skulle jag ej säga dig det? — U— har icke litet bidragit dertill. Under vägen åkte hon ofta hos mig i min kärra, och så ville jag resa genom Afrikas ödemarker. Jag satt så lugn, så säll vid hennes sida, och hörde henne berätta om sina små husliga nöjen, om sitt beslut att vara allt för sin man och sin son, och om mycket annat, som hennes öppna hjerta ville anförtro mig. Min moster och H—F— hade derunder flitigt ögonen på oss, och bannade mig rätt alfvarsamt, när de någon gång tyckte att jag bröt det löfte jag gifvit dem, att icke låta kärleken komma med i spelet. De goda själarne! de misstänkte blott min styrka: min dygd kunde de visst icke misstänka.

Under hemresan tilldrog sig en händelse, som lätt kunnat förvandla detta bref till en sorgepost. Två mil härifrån skenade hästen med mig och min moster och rusade utaf vägen nedåt en förbiflytande älf. Kärran stjelpte, hvilket var vår lycka; ty vi torde annars hafva fått vår graf i älfven: nu sluppo vi med några skråmor. Min goda moster slog sig ganska illa; men hon var utan känsla för sin egen smärta, och bekymrade sig blott om mig. Jag åter fruktade blott för henne. Det var ett förskräckligt ögnablick.

När jag kom hem, låg ditt bref för mig. Tack för din vänskap och för allt det goda du säger mig. Dina politiska underrättelser roade mig rätt mycket, och jag är fullkomligt af din tanka angående den stora Generalen. Lyckan och hans mäktiga snille rädda honom nog. Han skall ännu en gång förvåna Europa; och hämnden från hans arm skall just drabba dem, hvilka nu som bäst hånskratta vid hans verkliga eller diktade motgångar. En tacksam efterverld skall välsigna hans minne, och kanske skall han efter några tidehvarf hafva tempel och prester. Lef väl!

———

Trettonde Brefvet.

——

O— den 20 Augusti.

— ingenti motu stupefactus aquarum —
Virg.

Jag har gjort en resa till Trollhättan, och du skall säkert med nöje emottaga ett bref om detta märkvärdiga ställe. Det har i de sednare åren fått ett nytt värde genom det djerfva företag, som på en gång hedrande och gagneligt för nationen, är ett förvånande bevis om allmakten af menniskjans krafter och förmögenheter. Att i en sträckning af mer än en fjärdingsväg genom hårda klippan öppna ny väg för den stormande floden, är

en tanke, som förvånar och afskräcker. Och likväl är detta herkuliska arbete nu nära sitt slut, och skall snart belöna sina upphofsmän för den kostnad och möda de derpå användt.

Min äldsta syster och svåger bo ej långt från Trollhättan, och jag kunde således med det samma besöka dem. Detta skuffade mig derjemte det nöjet att få min fars, mosters och syster S—s sällskap; U— och H— F—, som måst gifva mig sitt löfte att ej skillja sig ifrån mig under det jag är hemma, följde mig äfven på denna resa såsom mina goda änglar. Vi begåfvo oss den 12. om morgonen härifrån, voro om aftonen hos min syster, njöto der allt hvad vänskapen och naturen äga rörande, och beslöto att följande dagen bese vattenfallen.

Detta verkställdes. Sedan vi ätit middag, rodde vi öfver den majestätiska Götha-älfven, (fruntimmernas räddhåga hindrade mig att följa den ända upp till Trollhättan), och stego på andra stranden i våra voiturer. Jag satt nu i tyst väntan, och lät min själ på inbillningskraftens vingar flyga före mig. Den sköna anblicken af ett rikt och pittoreskt landskap, som krönes af de präktiga Halle och Hunne bergen, gick för mig alldeles förlorad; ty hvarje kraft hos min uppmärksamhet var rigtad åt det stora phenomèn jag gick att åskåda. Jag var såtillsägande innesluten i mig sjelf, och hade hvarken öga eller känsla för de uppträden, som närmare omgåfvo mig.

Småningom väcktes jag dock ur dessa inbillningskraftens angenäma drömmar, i den mån jag nalkades Trollhättan. Snart hördes den åsklika explosionen af sprängningarna i canalen, och ett döft sorl, likt susningen af ett på afstånd fallande häftigt regn, hvilket allt mer och mer nalkas, stämde oförmärkt känslorna till en dyster och helig bestörtning. Men nu fästades hela min uppmärksamhet af en dimma, som från det frusande vattnet uppsteg i den förmörkade luftkretsen. Hvilken hänryckande syn! Solstrålarnas spel i de omärkliga vattenpartiklarna framtrollade alla färgor för ögat, och det var liksom hela den ena hälften af himlahvalfvet varit beströdd med guld och perlor. Detta var dock blott en svag skugga af de större under-scener, som längre fram visade sig.

Vi ankommo till fallen. Jag är ej nog djerf att villja försöka en målning deraf. Se här blott en ofullkomlig teckning. — En stor majestätlig flod, trotsande de hinder naturen laggt för dess lopp, störtar sig fram öfver höga, orörliga bergmassor, rusar med en förfärlig hastighet och ett döfvande buller genom de nya vägar konsten för honom öppnat, söker den jämnvigt physikens lagar honom föreskrifva, och flyter sedan borrt, lika lugn och klar som vid sitt ursprung, endast fradgande af harm öfver det motstånd han erfarit i sitt segrande framtåg. Föreställ dig denna rysligt sköna skådeplats omgifven af en vild och ödslig natur, som tyckes hafva afklädt sig alla behag för att icke dela åskådarens uppmärksamhet; tänk dig en mängd af menniskjor, som församlade från alla orter, stå der bland klipporna, och med tillbedjande häpnad betrakta detta underverk,— det mest sköna och förvånande naturen kan framställa; inbilla dig att du hörer sorlet af de brusande catarakterna, att du ser deras kamp, deras mäktiga sträfvande mot sina gemensamma hinder, och slutligen deras förening i den bottenlösa afgrund, som tyckes uppsluka denna ofanteliga massa af vatten. — Och du skall ändå blott kunna göra dig ett svagt begrep om de känslor, som uppfyllde din väns hjerta i detta ögnablick.

Men jag fick ej genast lemna detta sköna phenomén all den uppmärksamhet det förtjente. Någon af sällskapet föreslog, att vi först skulle bese canalen och arbetet på de nya slussarna, och i återvägen uppehålla oss längre vid fallen, som fordra ett mera ostördt och eftertänksamt åskådande. Detta skedde. Vi följde den nya canalen ända till Åkershvass, der den slutar, och gingo sedan samma väg tillbaka. De stenhögar man här öfverallt ser, vittna om det otroliga arbete, som blifvit användt på denna canal; och en öfver femton alnar hög klippa, som är genomsprängd och förvandlad till en sluss, står der en evig minnesvård af detta nästan öfvernaturliga företag.

När vi återkommo, var det redan något lidit på aftonen. Solen nalkades sin nedergång, och kastade sneda

strålar, som bröto sig mot de fradgande caskaderna. Vi stego upp på klippan, och jag följde med ögon och inbillning den framstörtande floden. Hvilken omätlig vattencolumn, bäste vän! Så många år, så många sekler — och ändå detta outtömmeliga förråd! — ändå detta samma skådespel! Jag hade der en sann, en lefvande bild af evigheten. Så, tänkte jag, störtar sig tidens flod oupphörligen i dess sköte, oupphörligen lika rik på händelser, hvilka begrafvas i dess glömska och försvinna i de omätliga rymderna af dess omfattning.

Denna föreställning, som allt mer och mer arbetade sig fram till min phantasi, uppfyllde mitt bröst med en svårmodig oro, och gjorde mina känsloorganer dubbelt retliga för de intryck, som från alla sidor bestormade dem. Vanmäktig af de våldsamma skakningar, hvilka derigenom uppkommo i det innersta af mitt hjerta, nedsönk jag på klippan och lät min inbillningskraft fritt hålla sitt spel. Som du kan föreställa dig, försummade den ej eller at betjena sig af denna frihet. Gud vet när jag skolat återkomma till mig sjelf, om icke mina vänner släpat mig med sig till värdshuset, der en artig souper bragte mina sinnen i tillbörlig ordning och skingrade de underliga bilder, som sväfvade för min själ.

Klåckan var något öfver nio, när vi begåfvo oss på hemvägen. Solen hade nyss gått ned, och återskenet af dess strålar förgylde ännu skyarna i vester. En lindrig vind vaggade den svalkande aftonluften, med hvars ström ljudet af flodens melankoliska susning fördes till våra öron. Hvilken högtidlig contrast med den djupa tystnad, som på alla sidor omgaf oss! Och utsigterna omkring mig — och mitt älskade sällskap — och hvarje känsla i mitt hjerta, som var ägnad åt naturen och ömheten! O, jag stödde mig med svärmande rörelse mot min goda syster S—, som åkte bredvid mig, lade hennes hand på mitt slående hjerta, och sjöng med snyftande röst Kellgrens guddomliga:

Snart åt hvalfvets vestra sida, &c.

Följande dagen foro vi ifrån min syster och svåger. Under hemresan besökte jag min älskade G—, och stadnade en dag qvar hos honom. Nya högtider för din väns hjerta. Min moster och jag följde sedan U— hem, och tillbragte två glada dagar på K—. Jag fick der tusende prof af vänskap och förtroende, till och med af Ö—, som nu börjar göra mig rättvisa. Och den älskvärda U—! Du skulle se hennes oskyldiga ömhet för mig — och du skulle visst icke, liksom några hennes ovänner, kalla den behagsjuka, eller hvad andra namn de kunna gifva den, för att förringa henne i mina ögon.

Gud ske låf, min vän! jag känner nu så visst, så öfvertygande, att jag icke kan begå en nedrig gerning. Icke en gång kärleken, som dock så lätt förvillar, skall kunna komma mig att glömma, hvad jag är skyldig dygden. Säker på min styrka, bad jag en afton U—, att hon ville låta mig se de bref, jag i de gyldene dagarne af min kärlek skrifvit henne till; hon tillfredsställdte min önskan, och jag lade mig på en säng att genomläsa dem. Detta sysselsatte mig en hel afton; ty du kan föreställa dig, att de hvarken äro få eller korrta. Emot qvällen kom U— in till mig, och satte sig på sängen. Jag pekade på ett ställe i brefvet, som jag hade i handen, och hon lutade sig ned för att läsa med mig. Då och då föll en tår från hennes öga ned på det föråldrade bladet. Och jag slöt henne i mina armar, och tryckte en kyss på hennes kind; och jag frågar dig, min vän, bör väl denna kyss någonsin bränna på mitt samvete?

———

Fjortonde Brefvet.

——

O— d. 1. *September.*

Säll den som bara långt ifrån
Betraktar verldens gång,

Och gör sit arbete i vrån
Med munterhet och sång.
Franzeen.

Jag är ännu här, min vän, och Gud vet när jag kan slita mig härifrån. Under loppet af dessa två månader har jag så vandt mig vid den ljufva känslan att vara lycklig och älskad, att jag icke utan verkelig oro tänker på det ombyte jag snart måste göra. Ni andra der i Stockholm gläda er nu i hoppet åt de nöjen, som hösten lofvar; men för mig skola dessa nöjen icke mer äga något behag: deras trollkraft är borrte, och de hafva förlorat den bländning, som fordom gaf dem något värde i mina ögon.

Och, min vän, hvad äro väl edra skådespel, edra baler, edra fèter, i jämförelse med dessa naturens under, som här på alla sidor omgifva mig? Hvad äro de annat än en svag skugga, en misslyckad härmning af dessa sköna scener, som sjelfmant framställa sig för den glada åskådaren, och alltid gifva dess hjerta den tillfredsställelse, som det eftersträfvar? Följ mig kring dessa leende felt, njut svalkan af denna majestätiska lund, och dela lugnet af dessa oskyldiga tidsfördrif; lägg dig ned vid denna undersköna källa, och se och njut och kän, allt hvad jag ser och njuter och känner — och du skall medgifva, att hufvudstadens alla bländverk äro ett intet mot dessa verkliga njutningar.

Genomträngd af denna sanning, skref jag igår följande stycke, som jag tar mig frihet att inrycka i detta bref, emedan jag är öfvertygad, att du, i anseende till tankarnas rigtighet, skall öfverse med de fel du tvifvelsutan deruti lärer upptäcka.

Natur! i konstens vida rike
Förgäfves söker man din like;
Förgäfves i palatsens skygd
Man tror sig lugn och lycklig vara
Nej — jag bekänner det med blygd —
Det är en vacker yta bara.

Så man på scenen alla dar
Ej sina tvungna tårar spar
För oskuldens förtryck och smärta:
Man dygden på sin tunga har,
Fast man har lasten i sitt hjerta.

Nej, trefallt säll den lycklige,
Som långt från Mälarns prydda stränder,
Sjelf är den jordens odlare,
Som sköttes af dess fäders händer;
Som uti egen kojas skygd,
Med öfningen af huslig dygd,
I kretsen utaf barn och maka,
Ger efterdöme åt sin bygd,
Hvars tacksamhet han får tillbaka.
När han åt sina felt förtror
Den skörd som honom hösten skänkte,
Är ej dess sällhet mera stor,
Än vår, i nöjets rus försänkte?
Och när han dagens drottning ser
I skönhet stiga opp och ner,

Af himlens ljusa skyar buren,
Månn väl dess hjerta åtrår mer,
Än hvad det får utaf naturen?

Hon, denna vän, hon, denna mor,
Böd sina barn att sälla blifva;
Men ack, vår lycka var för stor —
Beståndet kunde hon ej gifva.
Passioners vilda raseri
Och tyggellösa lustars skri
Till våra öppna hjertan trängde;
De sökte der att dolda bli,
Och tillgång för de dygder stängde,
Som kunnat blomstra deruti.
Nu, likt en ström, förderfvet flödde
Kring jord och himlar, land och haf:
Guds fria afbild blef en slaf —
Och dygden uti bojor dödde —
Och brottslingen man kronor gaf.

Då för att trygg i brottet blifva,
Man reste dessa stolta slott,
Och det blef menskligheten lott,
Att bifall åt förtryckarns brott
Och hyllning åt förtrycket gifva.

Den svage dygdige, hvars hopp
Ej grundadt var på — att förtrycka,
Sönk, krossad i sitt jämna lopp;
Den starke nidingen steg opp
Uppå ruinen af dess lycka.
Sen, för att döfva aggets röst,
Som ropade uti hans bröst,
Han sig i ständig vällust dränkte;
Han utaf natten gjorde dag,
Och genom konsten apa tänkte
Naturens himmelska behag.

Men fåfängt! I sitt hopp bedragen,
Han uti nöjet ledsnad fann,
Och du, natur, en seger vann
Uppå de konstlade behagen.
När jag i stjernans blick dig ser,
När du i morgonrodnan ler
Och fram i feltets skördar blänker,
Har jag ej någon känsla mer,
Som icke dig sin hyllning skänker.
Hvad jag var säll, när i ditt sköt,
Jag sorglöst mina dar förnötte!
Säg, hvad jag mot din ömhet bröt,

Att du mig så ifrån dig stötte
Ut i en verld, der faror mötte?
O, räck mig änn din hulda famn!
För dig jag gerna offrar flärden
Af hoppet om ett ryktbart namn
Och marmorns pris för efterverlden.

Som du vet, hade jag icke ämnat att bli här så länge; men mitt hjerta har sammansvurit sig med mina vänner, och jag måste ännu stadna qvar en månad. Dock har en omständighet gjort mitt beslut ganska vacklande. En älskad barndomsvän skref mig för någon tid sedan till, och bad mig i återresan taga vägen genom W—d. ”Du uppehåller dig några dagar i mina föräldrars hus,” sade han, ”och så resa vi i början af September tillhopa, jag åt Upsala och du åt Stockholm, Vänskapen skall visst som en välgörande skyddsängel följa oss på vår väg.” — Döm om detta förslag för mig var frestande, bäste vän. Men jag kunde icke så hastigt slita mig härifrån; jag måste synas otacksam mot den gode L—m. Också kostade det obeskrifligt på mitt hjerta att förklara honom det. Alldrig har min hand mera ogerna lånat sitt biträde åt min penna.

Denne L—m är en af de få menniskjor, som utan inskränkning förtjena att älskas. I hans ädla blick ligger hans själ så öppen för dig, som detta blad, och du kan icke läsa deruti utan att högakta honom. Han är den ende yngling jag känner, hvars seder äro fullkomligt obefläckade, den ende som är dygdig af grundsatts och icke af feghet. Detta bref blefve allt för långt, om jag skulle uppräkna alla de förbindelser jag har honom. Jag vill icke nämna, att han ej låtit förblinda sig utaf glansen af ett lysande namn, utan broderligen räckt sin hand åt mig, som är under honom i värde liksom i födsel: det vore att förolämpa honom; jag vill blott nämna, att han är min vän, och att han alldrig kan upphöra att vara det. Ja, åt honom och åt dig, och åt en eller två andra kan jag säga, hvad Rahbek på ett ställe så skönt säger åt en af sina vänner:

Da jeg en gang i Wenskabs Forgard
kom,
Gudindens Yndling! du mig Haanden
rakte;
Mig aabnedes den inre Helligdom;
Jeg næd an Fryd, som aldrig Daarer
smagte;
Jeg ved at skatte den, og ænskte mig
At, min Lorenzo! ha en Wen, som
dig.

———

Femtonde Brefvet.

——

O— den 12 *September.*

Aureus hane vitam in terris Saturnus agebat.

Virg.

Du måste förlåta, bäste vän, att jag nu en tid borrtåt varit mindre flitig att skrifva. Den enformiga lefnad jag här förer, och de likställiga lägen, hvari jag dagligen befinner mig, lemna mig hvarken tillfälle till granna

beskrifningar eller till nöjsamma berättelser; jag skulle derföre ehuru öfvertygad om din känsla för de små husliga nöjen, som göra mig så lycklig, — jag skulle, säger jag, frukta att trötta ditt tålamod, om jag för ofta uppehölle dig vid händelser, som, fastän oändeligen rörande för mig, icke kunna äga lika interesse för en annan. Också känner jag allt för väl huru svårt det är att teckna dem med behörig liflighet och sanning, för att icke misstro min egen skicklighet i detta afseende. Jag vet ingen ting så ömkansvärdt, som en misslyckad målning af naturen, och ingen ting så ledsamt, som det osmakliga känslopråL, hvartill man vanligen förfaller, när man får det olyckliga infallet att skrifva öfver dylika ämnen.

”Du har ej sagt mig ett ord om hvad du gjort på en hel månad,” skrifver du i ditt bref. Ja, min vän; men jag har också platt intet haft att säga dig. Du visste att jag var lycklig — och det var nog. För öfrigt hafva den ena dagens händelser fullkomligt liknat den andras, och den flyende tiden har icke förmått göra någon rubbning i planen af mina nöjen. Min sällhet består förnämligast deruti, att jag njuter utan omväxling och stoj, och att jag hela månaden igenom kan bibehålla samma rena, oskyldiga glädje, som första dagen deraf upplifvade min själ.

Se här ett utkast till teckningen af mitt lif, efter du så ifrigt åstundar det. — En liten förtrolig kammare, der min moster och mina systrar förrätta sina sysslor, är skådeplatsen för mina glada morgonscener. Jag äter der i deras sällskap min frukost, och muntert joller och förtroligt gnabb äro de Genier, som derunder välsignande sväfva omkring oss. Du skulle se den rörande grupp vi utgöra, bäste vän, och du skulle medgifva, att denna grupp förtjente att målas af en Correggio’s pensel. Framför mig har jag den goda moster, hvars anlete bär det helgade uttrycket af en moders ömhet, och på hvardera sidan en af mina beskedliga systrar, som med blickar och åtbörder ådagalägga sin kärlek för en älskad bror. På något afstånd sitter min muntre vän S—, som då och då lifvar vår glädje med ett infall, och bredvid honom är hans I—, som än öfverhopar honom med kärleksbetygelser, och än med handen för hans mun håller de allt för fria orden tillbaka. Min gamle vördnadsvärde far, som imedlertid anordnat dagens göromål för folket, kommer nu in, och tar sin plats midt ibland oss. Han ser vårt lugn och vår sällhet, och glädjen strålar dervid ur hans åldriga ansikte. ”Jag skall väl också tala några ord med min P—,” säger han —, och så måste jag berätta om Stockholm, och om vår gode Kung, och om vår unga älskvärda Drottning, och om tusende andra saker, som interessera honom. Imedlertid nalkas middagen, och flickorna måste lemna oss för att tillse hushållet. Min far och jag göra då merändels ett slag kring råggärdet, eller ock spela vi ett partie bräde, som är hans favoritnöje. Middagsmåltiden församlar oss åter kring ett tarfligt bord, och munterhet och matlust krydda våra rätter. Sedan vi ätit, göra vi en promenad i den sköna *Hagen* eller i den romantiskt dystra *Botten*, tvenne ängar som ligga härintill; och om aftonen begifva vi oss antingen till någon granne, hos hvilken vi stämt möte med bygdens öfriga ungdom, eller ock få vi besök af våra vänner, som komma att dela vårt lugn och om det är möjligt öka måttet af vår lycka. Slutligen öfverrumplas vi af natten, och lägga oss att sofva, för att åter uppvakna till lika sällhet.

Af denna vårdslösa och ofullkomliga teckning finner du, bäste vän, att jag ej har mycket att berätta; men jag har så mycket mer att njuta, och ögnablicken äro mig dyrbara. Dessa ögnablick tillhöra dessutom icke mig sjelf. Jag är skyldig dem åt naturen och åt mina härvarande vänner. Också blundar jag vid skymten af alla andra bilder, och låter min yrande phantasi invagga mig i en ljuf dvala, hvarunder jag glömmer hela den öfriga verlden, och endast är till för den lilla obetydliga krets, hvari jag lefver.

De få stunder jag kan undanstjäla nöjet och vänskapen, tillbringar jag med läsning. Du vet att Virgilius, Horatius, Racine och Wieland gjorde mig sällskap på min resa, och med dem har jag mången sömnlös qväll vandrat genom inbillningens ljusa rymder. I Georgica och Eclogerna har jag sett idealet af det arkadiska lif, hvars urbild jag här äger; och i Ars Poëtica hafva sånggudinnorna förestafvat mig sina lagar. Andromaque och Britannicus och Phedre och Athalie hafva förtjusat mig med det skönaste språk, som någonsin blifvit hördt från scenen; och Die Grazien och Musarion hafva öfvertygat mig om deras orättvisa, som fråndöma

Tyskarne Apollos lager. Ej eller går någon dag förbi, utan att jag läser några sidor af vår odödlige Kellgren; och jag beundrar hos honom på en gång Virgilii rena språk och Horatii sublima snille, Racine's försmältande känsla och Wielands djerfva inbillningskraft. Hvilken heder för vårt fädernesland, bäste vän, att hafva frambragt denne store skald! och hvilken förlust för våra sånggudinnor, att döden så snart krossade hans lyra! Dock — hon är ej krossad. Nej —

Högt öfver molnens mörka bädd,
Der kloten sig melodiskt häfva,
Han sitter nu seraphiskt klädd,
Och ser hur solarna igenom rymden bäfva
Och mot förstörelsen med långsam rullning
sträfva.
Till Harmoniens thron han går,
Och Flaccus och Despreaux en plats åt ho-
nom bjuda.
Han blygsamt på sin lyra slår —
Och rymderna af bifall ljuda —
Och stjernor dansa i hans spår.

När någon gång det elaka vädret rubbar planen för min vanliga lefnad, så innesluter jag mig med min familj i den lilla kammaren som jag ofvanföre nämnt och glömmer der att elementerna rasa omkring mig. Jag ville att du då kunde kasta en blick i vår hydda, bäste vän. Der är ett förtroende, en enighet, en öfverensstämmelse, som du annars blott skall finna i fabeln. Understundom uppstå väl små politiska tvister mellan mig och min far; men fast vi tänke olika om medlen för vårt slägtes sällhet, äre vi dock fullkomligt ense derom, att alla företag, som på något sätt störa denna sällhet, äro brottsliga, äfven om de kunna bereda lyckligare utsigter för tillkommande generationer. Min far fördömer alla fransoser, emedan han tror dem vara demagoger och konungamördare, och jag försvarar dem, emedan jag vet, att de äro det största och upplystaste folk på jorden. Han låter Ärkehertig Carl marschera till Paris, uppreser Ludvigs thron ur dess grus, och inför sakernas fordna ordning på den krossade republikens ruiner; jag deremot följer Massena och Moreau och Championnet i triumf till Tysklands och Italiens felt, och firar segerfester i frihetens hufvudstad. Med Stockholms- Posten i sin hand vill han öfvertyga mig, att Bonapartes näsa och öron garnera dörrarna af Seraillen, och jag svär, att det är en Österrikisk lögn, hvilken endast är förebud till de storverk, hvarmed denne hjelte skall fullborda sin gång till odödligheten. Religionen är äfven ibland ämne för våra samtal, och då händer väl också att våra meningar äro skiljaktiga. Men du bör derföre icke tro, att min far liknar dessa föraktliga prester, som tidehvarfvet till blygd söka att utsläcka förnuftets fackla, hvars sken hotar att blotta deras ömkeliga nakenhet, och som i lynne och tolerence så litet likna den guddomliga Läraren, hvars moral de borde predika; ej eller bör du misstänka, at jag kan glömma mig nog för att bestrida hans visst vackra öfvertygelse, och leka med ämnen, hvilka äro lika ömtåliga som vördnadsvärda. Nej, fogligare har alldrig någon dömt om sina medmenniskjors tro, än han, och lifligare har alldrig någon känt vigten af vår välsignade religions helgd, än jag, när jag hvar afton ser honom, omgifven af sina barn och sitt tjenstefolk, nedfalla för den Oändelige och tacka honom för det han åter en dag varit älskad och lycklig.

Så lefver jag, bäste vän, och så har jag lefvat hela den tid jag uppehållit mig här. Min sällhets blomma har med hvar dag utveckladt sin sköna knopp, och lugnet och samvetsfriden hafva såsom skyddande Genier stått vid min sida. Men jag har också haft mina vidrigheter; ty den blandning af nöje och lidande, som vanligen är vår lott här i lifvet, sträcker sig äfven hit. Satan fann vägen till Paradiset, och det lyckades här afunden att för några ögnablick störa min sällhet. En viss ung man, hvars namn icke bör smutsa detta bref, såg det förtroende och den kärlek, hvarmed jag omfattas af så många vänner, och led dervid, emedan han sjelf alldrig förstått att göra sig älskad. Hans svarta själ beslöt att på mig hämnas det allmänna förakt, han genom

sin lösa carakter och sina tvetydiga seder ådragit sig; och nu utspridde han ett rykte, att jag som en bedragare lemnat Stockholm, och endast kommit hem för att undvika följderna deraf. Uslare medel kunde han väl icke välja, emedan den mest talande sannolikhet vittnade emot honom; men mitt rykte är mig dyrbart, och denna osanning var så förolämpande. Dock ägde jag den tillfredsställelsen, att hela verlden insåg och afskydde hans nedrighet; och sedan första hettan af min förtrytelse var förbi, ropade jag stolt med Kellgren:

— Hvad gör mig verlden och dess bländsken,
Och storas nåd emot de godas aktning,
Och dårars låf emot de visas bifall,
Och seklers minne mot ett Nu *af sällhet,*
Och mot en vänskapsblick af dig —

———

Sextonde Brefvet.

——

O— den 25 *September.*

Ces noms, ces tendres noms et de fils et de pere,
O homme! seraint-ils étrangers à ton coeur?
Le sauvage Huron dans son sanglant repaire
En connait la douceur.
Thomas.

Skillnadens stund nalkas, bäste vän. I dag är onsdag, och om fredagen reser jag härifrån. Tiden är mig således nu mera dyrbar än någonsin; men se här ändå ett bref.

Du kan föreställa dig, att mitt hjerta icke varit overksamt, sedan jag sist skref dig till. Det har tvärtom med dubbel kraft fästat sig vid de förekommande händelserna. Jag kunde derföre hafva mycket att berätta; men jag vill blott uppehålla mig vid ett enda litet upträde.

Förliden vecka tillbragte jag några dagar i W— hos min vän G—. Lördags afton måste jag nödvändigt tillbaka hit; och som vi ogerna åtskilldes så snart, följde han med mig hem, och blef hos mig öfver söndagen. Min äldsta syster med sina små flickor var äfven hemkommen. Min far, moster och alla syskonen voro hemma. Det var en sorgedag öfver den förestående skillsmässan.

Sedan vi ätit afton, samlades vi alla i den lilla kammaren, och blefvo der tillhopa långt in på natten. Men den vanliga munterheten rådde icke mera i vår krets. Tysta suckar voro vårt enda språk, och hemliga omarmningar enda tolkningen af våra känslor. Slutligen berättade G— en sorgelig historia, hvilken fördubblade vår svårmodighet. Här och der hördes en snyftning, och de framstörtande tårarne glänste i det matta månskenet. Jag sprang upp, och gick ut, och rördes dubbelt af den sköna, vilda natten, och kom tillbaka med ett hjerta, öfverflödande af outsägelig ömhet. Ungefär klåckan ett lät jag tända ljus, tog en penna, och skref följande

Afskeds-Sång.

——

Skön är natten. I sin bana dragen,

Stjernan blickar vänligt ned på oss,
Och emellan björkarna i hagen
Skymtar månans stora gyldne bloss.

Tystnaden uti vår lugna hydda
Bådar hvilan, idoghetens vän.
Felten, utaf sommarns skatter prydda,
Vefta mildt för aftonfläkten än.

Sömnens anda spridt sin ånga redan,
Öfver jordens tökenklädda kropp,
Och de dödas skuggor länge sedan
Suckande ur grafven stigit opp.

Skogen, lik ett spöke, står i dimman,
Som sig höjer öfver ängen der,
Och den vilda, dystra midnattstimman
Redan af vår klåcka bådad är.

O, hvi slår du så, mitt stackars hjerta?
Säg mig, fattas dig väl någon ting?
Kan du plågas utaf någon smärta
Här i denna lugna, glada ring?

Nej, du alla dina sorger glömmer,
Och förlåter hvad du utstått har,
Fast du, ännu ömt, en blodstår tömmer
Vid en vink af minnet hvad du var.

Dölj ej denna tår, ehvad du lider.
Vällusten af detta minne kän.
Kom ihåg din fröjd i fordna tider,
Och lät hoppet återgyckla den.

Kom ihåg, hur du var sällt de åren,
Då du i din oskulds ledband gick;
Hur du blödde af de första såren,
Och hur balsam för ditt qval du fick.

Vänner, I, som dyra för mig alla,
Sitten här i tyst förtrolighet,
Hjelpen mig i minnet återkalla
Mina fordna dars lycksalighet!

Mins ni, hur af ljusa skyar bådad,
Mina ödens första sol rann opp,
Skön som Aphrodite från snäckan skådad
Första gången, följd af Gratiers tropp?

Hur uppå min trefna barndoms himmel
Hon i dans opp till sin Zenith steg,
Under lugna lekars glada vimmel,
Och hur hatet harmades och teg?

Mins ni hur på tröskeln af vår hydda
Dygden, vänskapen och lugnet satt,

Färdige min oskuld att beskydda,
Och mig lysa i passionens natt?

Hur jag, dårad af mitt unga snille,
Melankolisk, svärmande och öm,
Här i verkligheten söka ville,
Hvad jag sett i phantasiens dröm?

Mins ni, hur jag många, många gånger
Gick till U—, gret och kom igen,
Och om henne sjöng i mina sånger,
Liksom jag är svag och sjunger än?

Hur jag ledd af en romantisk villa,
Trodde se en vän i hvem jag såg?
Hur jag ryste vid att göra illa?
Hur det goda eldade min håg?

Hur jag än, af ömkans makt betagen,
Gret med uslingen, som stod och bad;
Än i edra muntra lekar dragen,
Sökte nöjet, ytterligen glad?

O, hur många smärtor lidne sedan!
Hvilken mängd af mödor och besvär!
Redan nalkas snabbt min ungdoms nedan,
Och min sällhets blomma vissnad är.

Sluten hänger hon uppå sin stängel,
Lifvad utaf daggen någon gång,
Oftast glömd utaf sin goda ängel,
Som ej mera lyssnar till min sång.

Vräkt af stormarna på tidens bölja,
Jag mot hoppets blindskär skeppsbrott led,
Dårad att de tomma irrbloss följa,
Som det från sitt sköte sände ned.

I erfarenhetens skola tagen
Ur en verld så idealiskt skön,
Såg jag dygden, trampad och bedragen,
Ofta få förakt och hån till lön.

Såg jag egennyttan vänskap stifta
Mellan tigrar uti menskjo hamn,
Och det goda hjertats lugn förgifta,
Under skygd af vackra, lånta namn.

Sörjande jag vände om att smaka
Sällheten i edra armar än;
Men min plikt ren kallar mig tillbaka,
Och jag måste åter ut igen.

Vinden redan mina segel fyller,
Och jag vinkas utaf hoppet der,

Som min himmel med sin glans förgyller
Och min ledstjerna i natten är.

Ja, jag måste, ädla, goda vänner,
Ja, jag måste öfvergifva er —
Och mitt känslofulla hjerta känner,
Att det ej kan vara lyckligt mer.

———

Jag skickar dig detta stycke, bäste vän, emedan det intryck det gjorde när jag läste upp det, gifvit mig anledning tro, att det icke alldeles är utan värde. Dess poëtiska förtjenst kan väl ej vara stor; ty du ser det här oförändradt sådant, som det i första störtningen af min känsla flutit ur pennan. Men det har en annan förtjenst, hvilken du säkert icke mindre värderar: det innehåller ej ett enda ord, som icke med bokstäfver af eld står tecknadt i mitt hjerta. Jag afskref blott, och skulle så hafva kunnat sammansätta ett långt poëm, om jag icke i det ögnablicket varit mera böjd att gråta, än att skrifva poëmer.

De här sista dagarne har jag rest omkring och tagit afsked af mina vänner — en svår och sorgelig förrättning. Mången blodstår har blifvit prässad ur mitt hjerta, och mången dyster aning har uppstigit i min själ. Mellanåt sitter jag här hemma hos min far och mina syskon, och vi söke att trösta hvarandra öfver den förestående ömsesidiga förlusten. ”Gif er tillfreds, mina barn!” säger min far; ”vill Gud, så se vi hvarandra åter med dubbel anledning till glädje!” Och så yppar han för oss sitt hopp, att jag snart skall bringa mig upp i verlden, och komma hem, och sprida sällhet och förtjusning öfver hans gamla dagar. Den goda gubben! Det smickrar honom att se sin son på en bana, hvilken leder till anseende och inflytelse i staten; men han glömmer med huru mycken otack denna bana är uppfylld, samt huru ofta den blyga förtjensten der stötes tillbaka och undanträngs af de tomma hjernor och kalla hjertan, hvarmed den på alla sidor är omgifven.

I öfvermorgon reser jag, som sagdt är. Jag får sällskap af S— F—, som ämnar sig till Upsala. I förbifarten uppehåller jag mig några dagar på S— hos min vän N—, och derifrån har du ännu att vänta ett bref. Farväl.

———

Sjutonde Brefvet.

——

S— den 6 *October.*

Sie welkt dahin, des Lebens Blumenzeit!
Ein ew’gen Maj blüht nur im Feenlande;
Und Amors reinste Seligkeit
Bringt uns zu nah dem Götterstande
Um dauerhaft zu seyn —
Wieland.

Det är förbi, bäste vän. Mitt hjerta har varit på vägen att förblöda; men Gud ske låf! det är allt förbi.

Samma dag jag skref mitt förra bref, kom U— till O—. Hon ville se mig, sade hon, emedan hon hört, att jag ämnade resa utan att taga afsked af henne. Detta var ej eller alldeles utan grund. Jag vet ingen ting så sönderslitande, som att taga afsked af personer, dem jag älskar, och är det möjligt, så sparar jag mig gerna denna smärta. Ett bref, tänkte jag, skall försäkra U—, att hon ej är glömd — och jag får fälla några tårar mindre. Nu var ingen undanflykt möjlig. Hon satt vid min sida, och jag kunde icke slita mig ifrån henne.

Ändteligen nalkades qvällen, och hon skulle resa. Hennes voiture var redan framme, och nu följde hon en af mina systrar i ett annat rum, för att taga på sig sina reskläder. Jag betjente mig af detta ögnablick, skyndade mig ut, och gömde mig. Der blef ett letande i hela huset; men jag kunde ej finnas. Det började bli mörkt, och U— måste resa. ”Det är rätt obeskedligt gjort af honom,” sade hon, när hon steg i chaisen; ”men jag hoppas, att han far fram till mig när han reser, och det ålägger jag honom, såsom ett bevis på hans vänskap.” — Goda U—! hviskade jag snyftande i min vrå: dessa tårar äro ett bevis derpå; men mig ser du kanske alldrig mera åter.

Hela följande dagen var jag hemma, och morgonen derpå reste jag. O min vän! hvem kan måla detta afsked? Utom mig af sönderslitande känslor och sorgeliga aningar, störtade jag ur min gråtande fars och mina tröstlösa syskons armar, kastade mig i min kärra, och skyndade med tillslutna ögon ur deras åsyn. Moster, som följde mig till B—, der jag skulle möta min reskamrat, åkte hos mig, och min vän S— gick snyftande bredvid kärran. De sågo mitt lidande, och sökte att trösta mig. ”Ge dig tillfreds, min vän!” sade moster; ”vi äre ju alla lyckliga, och himlen förer oss väl ännu en gång tillhopa.” — Ja, ja, svarade jag, och vätte hennes händer med mina tårar; men en hemlig aning säger mig, att jag alldrig, alldrig mera får se min gamle far.

På B— förestodo mig nya tårescener. Jag skilldes der vid min moster och en hop vänner, dem jag alla älskar med sonlig och broderlig ömhet. Klåckan 11 reste vi, och kommo till W—, der jag tog afsked af Herr M— och min vän G—. Vi foro derifrån till min syster och svåger, lågo hos dem öfver natten, och fortsatte morgonen derpå med blödande hjertan vår resa.

Det var en dyster, mulen dag. Vilda orkaner hveno genom den fuktiga luften, och träden nedskakade sina gulnade löf på oss. Vi foro öfver Göthaälfven, och våra roddare förmådde knappt kämpa sig fram genom de rasande vågorna. Nu låg Wenern för oss; men det var icke mer denna sköna, klara spegel, hvilken fordom framtrollade bilderna af den leende natur och den rika vegetation, som prydde dess stränder; det var en stormande tummelplats för höstens härjning, en förfärlig bild af döden och förstörelsen. Öfverallt voro vi omgifna af förödda felt och dränkta skördar. Vid hvarje koja stod en landtman, som klagade sin nöd, och begret sit förstörda hopp. Det var en gruflig anblick, bäste vän. Mitt hjerta sönderslets deraf, och min själ delade den dysterhet och sorg, som uppfyllde hela naturen omkring mig.

Under dylika känslor och efter tre dagars resa i regn och blåst, framkom jag ändteligen hit. Min väns godhet har qvarhållit mig här i åtta dagar; och af honom öfverhopad med nya välgerningar, reser jag i morgon härifrån, och är om några dagar i dina armar.

Rättelser.

Sid. 27, Rad. 12. står: kraft; läs: kraf.
— 93, — 27. — ljuft; läs: ljust.
— 110, — 8. — sistnämndes; läs: sistnämndas.
— 121, — 21. — femtio; läs: femton.

Digitaliserad av Litteraturbanken.

Konverterad av Arkivkopia och publicerad på
https://arkivkopia.se/sak/littbank-WahlstromP_BrefTillEnVan.

Filen skapad 2018-12-13 19:15:41.815883